

การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษา
ของประชาคมอาเซียน

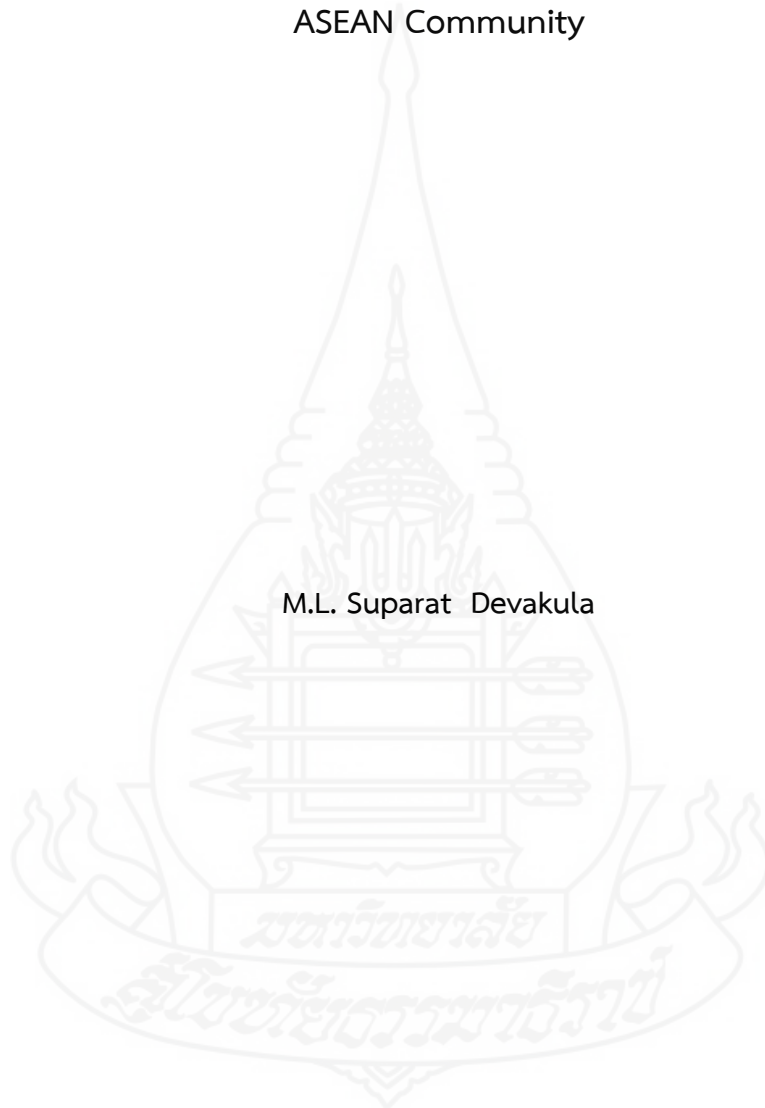
หม่อมหลวงสุภรัตน์ เทวกุล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2558

A Comparative Study of Learning Management at
the Vocational Education Level in
ASEAN Community

M.L. Suparat Devakula

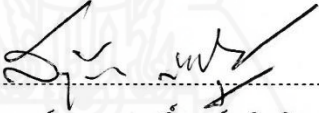

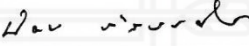
An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University
2015

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาของ
ประชาคมอาเซียน
ชื่อและนามสกุล หม่อมหลวงสุภรัตน์ เทวกุล
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สฤณีพงษ์ ลิ้มปิยะเชิฐียร

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2559

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สฤณีพงษ์ ลิ้มปิยะเชิฐียร)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา ภัสสรศิริ)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถนพ จินะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษา
ของประชาคมอาเซียน

ผู้ศึกษา หม่อมหลวงสุภรัตน์ เทวกุล **รหัสนักศึกษา** 2562301883

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาติพงษ์ ลิ้มปิยะเชือรัมย์ **ปีการศึกษา** 2558

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาของ 10 ประเทศในประชาคมอาเซียน เนื่องจากนโยบายการเป็นฐานผลิตเดียว หลังจากการรวมเป็นประชาคมอาเซียนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2558 จึงสมควรมีมาตรฐานการศึกษาเดียว

ในการศึกษา ได้ค้นคว้าจากหลักฐานอ้างอิงข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งได้แก่กระทรวงศึกษาธิการของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน องค์กรการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ องค์กรพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพของเวทีการประชุมรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการของอาเซียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการอาชีวศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐานสากล อันจะส่งเสริมให้ผลผลิตจากฐานประชาคมอาเซียนเป็นที่ยอมรับในตลาดโลก ทั้งในส่วนที่เป็นแรงงานฝีมือ สินค้า และภาคบริการ

ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทำให้เกิดภาพความคิดว่า ประเทศไทยมีศักยภาพที่จะจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษามาตรฐานอาเซียน เพราะมีทำเลที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของอาเซียน เปรียบเสมือนประตูผ่านเข้าออกในการติดต่อกับโลกภายนอก กอปรกับคนไทยประกอบอาชีพที่หลากหลาย และมีการลงทุนจากต่างประเทศมาก จึงเป็นความสะดวกที่จะจัดหาสถานที่ฝึกงานให้แก่ผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลต่อเนื้อให้ไทยเป็นศูนย์แรงงานอาเซียนได้

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้ อาชีวศึกษา ประชาคมอาเซียน

Independent Study title: A Comparative Study of Learning Management at the Vocational Education Level in ASEAN Community

Author: M.L. Suparat Devakula; **ID:** 2562301883;

Degree: Master of Education (Educational Administration);

Independent Study advisor: Dr. Saritpong Limpisathira, Associate Professor;

Academic year: 2015

Abstract

The purpose of this study was to explore the learning management at the vocational education level in the ASEAN Community's member countries. Since the statement of one-base production policy was specified on the day of its full integration on the 31th December 2015, there should be one ASEAN Standard for technical and vocational education and training.

In this study, the researcher searched and examined documents of work agencies concerning with vocational education at the national, regional, and international levels in order to obtain guidelines on how to develop vocational education of the nations to meet the international standards, thus enhancing the products, skilled workers, and services from the ASEAN production base to be well accepted in the world market. These documents and data were provided on websites by the 10 national Ministries of Education, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization and the International Center for Technical and Vocational Education and Training (UNESCO-UNEVOC), the Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), and the Southeast Asian Ministers of Education Organization Network of Regional Centers for Vocational and Technical Education and Training (SEAMEO VOTTECH).

Results of the study and analysis lead to the perceived concept that Thailand has the potential to establish an ASEAN Standard Learning Center, owing to her location as the gateway of ASEAN. Moreover, Thai people are already engaged in various occupations, and there are a lot of foreign investments in Thailand that can facilitate the finding of places for vocational training. These facts can result in mobilizing Thailand to become the center for ASEAN skilled workers.

Keywords: Learning management, Vocational education, ASEAN Community

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตาและความกรุณาเป็นอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร. สฤณีพงษ์ ลิ้มปิษุณีย์ร อาจารย์ที่ปรึกษา แขนงวิชาการ การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ท่านได้ให้คำแนะนำและติดตาม การศึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดิฉัน ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ไว้ ณ ที่นี้ และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. นิตยา ภัสสรศิริ กรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอันเป็น ประโยชน์อย่างยิ่ง พร้อมกันนี้ ขอขอบพระคุณ ดร. ประชาคม จันทร์ชิต ที่ปรึกษาด้านมาตรฐาน อาชีวศึกษาช่างอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ผู้กรุณา อนุญาตให้นำบทความวิจัยนี้มาบรรจุไว้เป็นภาคผนวก ในหัวข้อเรื่อง “รูปแบบการ จัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา” เพื่อผู้สนใจสามารถสืบค้นศึกษาต่อไปเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตรอาชีวศึกษา

และในโอกาสนี้ ดิฉันขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แขนงวิชาการ การศึกษา และ ขอขอบคุณคุณครูเพื่อนนักศึกษาทั้งหลายที่ได้ร่วมชั้นเรียนกันมา รวมทั้งทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การจัดทำเอกสารวิชาการเล่มนี้ ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้แก่กัน ตลอดมา

สุภรัตน์ เทวกุล

มิถุนายน 2559

คำนำ

“การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาของประชาคมอาเซียน”

นี้ ได้รับแรงบันดาลใจจากเหตุการณ์สำคัญหลายประการ คือกำเนิดประชาคมอาเซียนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2558 และแนวคิดในกระแสโลกาภิวัตน์เรื่อง ความสำคัญของอาชีวศึกษาต่อเศรษฐกิจและสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 แต่ที่สำคัญคือ พุทธศักราช 2559 นับเป็นปีที่ 70 ในแผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ในพระบรมราชจักรีวงศ์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และเป็นปีที่ประเทศไทยได้รับบทบาทโดดเด่นในเวทีโลกพร้อมกันหลายฉาก คือหนึ่ง..ได้รับเลือกเป็นประธานกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา (Group77) โดยสมาชิก 134 ประเทศสอง..ได้ทำหน้าที่ประธานที่ประชุมเพื่อความร่วมมือแห่งเอเชียหรือ Asia Cooperation Dialogue ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 34 ประเทศ และจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับผู้นำที่กรุงเทพฯ และ สาม..ได้รับมอบหมายจากที่ประชุมรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศอาเซียนเมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 2559 ณ เวียงจันทน์ ให้เป็นผู้ประสานงานประชาคมอาเซียนตลอดระยะเวลา 15 ปีของโครงการการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (2015-2030) จึงเป็นโอกาสอันควรแก่การเฉลิมฉลองพระเกียรติยศในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยน้อมเชิญแนวพระราชดำริ **“เศรษฐกิจพอเพียง”** มาแสดงเป็นตัวอย่างรูปแบบการบริหารจัดการสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงประมวลเอาเหตุการณ์สำคัญทั้งหลายมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างบรรยากาศทางการศึกษาในทศวรรษใหม่ให้สอดคล้องกัน โดยเสนอให้ผู้บริหารการศึกษาพิจารณานำเอาอาชีวศึกษาตาม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เข้าสู่ระบบแกนกลางเสียแต่แรกเริ่มในชั้นประถมศึกษา และเพิ่มระดับการเรียนรู้ในชั้นที่สูงขึ้น ก่อนแยกเป็นสายวิชาชีพเฉพาะเมื่อเข้าสู่ชั้นมัธยมปลาย ดังนี้ แม้ผู้เรียนจะมีเหตุจำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนเรียนจบครบหลักสูตร ซึ่งเป็นเรื่องปกติในประเทศกำลังพัฒนา แต่จะดำรงชีพได้ตามอัตภาพ ด้วยการประกอบสัมมาชีพตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และกลับมาสู่ห้องเรียนได้อีกเมื่อมีความพร้อม โดยรัฐจัดบริการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อนึ่ง วิธีการนำเอาอาชีวศึกษาเข้าสู่หลักสูตรแกนกลางแต่ต้นทางเช่นนี้ จะช่วยแก้ปัญหาอคติต่อการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย ซึ่งผู้ศึกษาหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะช่วยถ่ายทอดและสร้างเสริมข้อมูลเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
คำนำ	ช
บทที่ 1 อาชีวศึกษา	1
ความหมายของ “อาชีวศึกษา”	1
ความสำคัญของอาชีวศึกษา	2
การบริหารจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา	5
กรณีศึกษา	6
มองอาเซียน	7
บทที่ 2 อาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21	9
บทที่ 3 อาชีวศึกษาในวาระโลก	14
บทที่ 4 การอาชีวศึกษาในอาเซียน	18
การจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาของประชาคมอาเซียน	19
การอาชีวศึกษาในอาเซียน	27
บทที่ 5 การอาชีวศึกษาในประเทศไทย	31
อาชีพคนไทย	32
การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	38
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการอาชีวศึกษา	39
บทที่ 6 บทสรุปสำหรับผู้บริหารการศึกษาและข้อเสนอแนะ	41
วิสัยทัศน์	41
ทักษะในศตวรรษที่ 21	42
การจัดหลักสูตรสำหรับศตวรรษที่ 21	42
ปัจจัยที่ควรคำนึง	44
แนวโน้มเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	46
ภาวะเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21	51
การอาชีวศึกษาของอาเซียนเป็นคำตอบ	52
บรรณานุกรม	54
ภาคผนวก	58
ประวัติผู้ศึกษา	61

บทที่ 1

อาชีวศึกษา

1. ความหมายของ “อาชีวศึกษา”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้คำนิยาม อาชีวศึกษา ไว้ว่า
“อาชีวศึกษา น. การศึกษาที่มุ่งไปในทางช่างฝีมือ”

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ (มาตรา ๔) กำหนดไว้ว่า

“การอาชีวศึกษา หมายความว่า กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี”

อาชีวศึกษา ในภาษาอังกฤษ คือ vocational education มีคำอธิบายความว่า

“Vocational education is education that prepares people to work in a trade, in a craft, As a technician, or in support roles in professions such as engineering, accountancy, nursing, medicine, architecture, or law.” (vocational education, en.m.wikipedia.org)

(หมายถึง การศึกษาที่เตรียมคนสำหรับทำงานด้านการค้าขาย ช่างฝีมือ และ ช่างเฉพาะทาง หรือช่างเทคนิค หรืองานสนับสนุนอาชีพเฉพาะ เช่น วิศวกรรม การบัญชี การพยาบาล การแพทย์ สถาปัตยกรรม หรือกฎหมาย)

องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ของสหประชาชาติ หรือ The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) นิยามความหมายของ อาชีวศึกษา ว่า “Technical and Vocational Education and Training (TVET) is concerned with the acquisition of knowledge and skills for the world of work.” (What is TVET?, UNESCO-UNEVOC, unevoc.unesco.org) (แปลความหมายได้ว่า อาชีวศึกษา เป็นเรื่องของการศึกษาความรู้และสร้างทักษะหรือฝึกความชำนาญเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการงานอาชีพ)

ประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community ให้ความหมายของคำว่า อาชีวศึกษา เช่นเดียวกับ UNESCO นั่นคือ Technical and Vocational Education and Training (TVET) อยู่ในการกำกับดูแลของ SEAMEO VOCTECH มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่บันดาร์ เสรี เบกาวัน ประเทศบรูไน ดารุสซาลาม

สหภาพยุโรป ให้ความหมายของ อาชีวศึกษา ไว้ว่า “Vocational education and training which aims to equip people with knowledge, know-how, skills and/ or competences required in particular occupations or more broadly on the labour market.” (Definition, EU Quality Assurance in Vocational Education & Training, www.eqavet.eu/qa/gns/glossary/v/ vocational-education-and-training.aspx) สรุปความได้ว่า อาชีวศึกษาเป็นการจัดให้บุคคลได้เรียนความรู้ ได้รู้วิธีทำ ได้พัฒนาทักษะหรือฝึกหัดความชำนาญ

หรือความสามารถเฉพาะทางในอาชีพหรือในกรอบกว้างคือตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นการอธิบายความละเอียดเพิ่มเติมให้ชัดเจน

2. ความสำคัญของอาชีวศึกษา

สังคมในยุคศึลปะวิทยาการเฟื่องฟูมิได้จัดให้การเรียนรู้ด้านการประกอบการงานอาชีพเป็นศาสตร์ชั้นสูงเทียบเท่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหรือสังคมศาสตร์ หากแต่เป็นลักษณะของการฝึกหัดทำงานแขนงอาชีพช่างทั่วไป อาทิ ช่างไม้ ช่างเหล็ก การค้า ซึ่งมีแต่คนที่อยู่ในสังคมระดับล่างเท่านั้นที่จำเป็นต้องเรียนรู้งาน โดยการเป็นผู้รับใช้ หรือลูกมือ หรือผู้ช่วยของนายจ้าง ปรากฏการณ์นี้เมื่อเกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 ประเทศตะวันตกจึงเริ่มเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เฉพาะทางงานช่าง เพื่อสร้างแรงงานที่มีความรู้เฉพาะและความชำนาญพิเศษในกิจการงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1859-1952) นักจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกัน ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การนำเอาเรื่องอาชีพเข้ามาในระบบการศึกษา เป็นการเชื่อมโยงความคิดเข้ากับกิจกรรมทางกาย หรือนำเอาการพัฒนาทางจิตสำนึกของบุคคลมาเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตของเขา หรือ เป็นการนำวัฒนธรรมในแง่ของทฤษฎีมาเชื่อมโยงกับการปฏิบัติเพื่อผลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ อาจกล่าวได้ว่า เป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ในศตวรรษที่ 21 อาชีวศึกษามีความสำคัญมากขึ้นและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก เพราะเป็นการเรียนรู้เพื่อการทำงานที่ต้องใช้ความรู้เป็นฐานประกอบกับการปฏิบัติที่มีฝีมือ เพราะศตวรรษที่ 21 เป็นการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตของคนทั้งโลก เฉกเช่นการปฏิวัติอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 หากในปัจจุบัน แม้แต่ผู้ที่มีความรู้อยู่แล้วก็ยังจำเป็นต้องเรียนรู้ใหม่ เพื่อที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลนี้ได้

UNESCO (องค์การชำนาญพิเศษว่าด้วย การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) แสดงความเชื่อมั่นว่า คนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการทำงานจะไม่ยากจน เมื่อคนมีงานทำอย่างมั่นคง ย่อมจะทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น และจะส่งผลให้ประเทศชาติมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ นานาประเทศจึงเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ด้านการอาชีวศึกษามากขึ้น

“Skills are vital for poverty reduction, economic recovery and sustainable development. As a consequence, policy attention to technical and vocational education and training (TVET) is increasing worldwide.” (UNESCO)

การศึกษา เป็นหัวใจของการพัฒนาอย่างยั่งยืน นางอิรีนา โบโควา เลขาธิการยูเนสโก กล่าวสรุปความได้ว่า การศึกษานั้นเป็นสิทธิประการหนึ่งที่สามารถเปลี่ยนชีวิตคนได้ การศึกษาที่มีคุณภาพจะทำให้ไม่ยากจน คนมีการศึกษาจะรู้วิธีดูแลสุขภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น เพิ่มสถานะความมั่งคั่งมั่นคง ส่งผลให้ภาพรวมของสังคมมีความสุขอย่างยั่งยืน

“Education is a right that transforms lives when it is accessible to all, relevant and underpinned by core shared values. Because quality education is the

most influential force for alleviating poverty, improving health and livelihoods, increasing prosperity and shaping more inclusive, sustainable and peaceful societies, it is in everyone's interest to ensure that it is at the centre of the post-2015 development agenda." Quote: Irina Bokova, Director-General of UNESCO

ศตวรรษที่ 21 นับว่าเป็นประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของโลก ที่มนุษย์สามารถคิดค้นเทคโนโลยีระดับสูงที่ควบคุมธรรมชาติได้ในระดับหนึ่ง ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นปรากฏการณ์ที่ยิ่งใหญ่อย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ส่งผลให้การดำรงชีวิตของพลโลกเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง มนุษย์ต้องเรียนรู้ใหม่ที่จะมีชีวิตอยู่ในโลกของความรู้ ประชาคมอาเซียนซึ่งมีจำนวนประชากรเทียบได้ร้อยละ 8.6 ของประชาคมโลก เป็นสังคมกลุ่มใหญ่ในกระแสรัฐกิจโลกาภิวัตน์ ที่เคลื่อนสู่นาคตด้วยกลไกของกิจการงานอาชีพหลากหลายแขนง จึงเป็นที่มาของแนวคิดเรื่องการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของโลก โดยมีจุดประสงค์ให้พลโลกได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และฝึกทักษะด้านการงานอาชีพเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และมีคุณภาพระดับผู้ชำนาญงาน ภายใต้ความร่วมมือของ 10 ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียนที่มีความแตกต่างกันทั้งภูมิหลัง วัฒนธรรม และทรัพยากร ทำให้ประเทศไทยและสมาชิกอื่นในอาเซียนต้องคำนึงถึงการจัดระเบียบของระบบให้ได้มาตรฐานเดียวกัน และเป็นมาตรฐานสากล เพื่อความเป็นอยู่อย่างเสมอภาค ความมีเอกภาพ และภราดรภาพในบ้านอาเซียนและสังคมโลก การศึกษา เป็นหัวใจของการพัฒนา และอาชีวศึกษา

เป็นประเด็นสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่มีการหารือกันอย่างกว้างขวางในเวทีระหว่างประเทศทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และอนุภูมิภาค ในแผนการศึกษาหลังปี 2015 ขององค์การชำนาญพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยความร่วมมือด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม หรือ UNESCO นั้น นานาประเทศได้เรียกร้องให้มีการพัฒนาการเรียนรู้อะไรก็ตามที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เอกสารวิชาการฉบับนี้ จึงมุ่งสำรวจขีดความสามารถของประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ต้นทุนมนุษย์ เพื่อศึกษาความพร้อมเข้าสู่การแข่งขันในตลาดแรงงานโลก ซึ่งผันแปรอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว และเป็น การทบทวนบทบาทและสมรรถนะของประเทศไทยในกรอบรั้วอาเซียนด้วย

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งต้องมีความรู้เป็นฐาน ดังนั้น การศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาทุกด้าน แม้จะมีคำกล่าวที่ว่า เทคโนโลยีทำให้โลกเสมือนไร้พรมแดน และมีการบัญญัติศัพท์ “โลกาภิวัตน์” เพื่ออธิบายสภาวะการเชื่อมต่อของการคมนาคมสื่อสารที่มีเครือข่ายครอบคลุมทั่วโลก แต่ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างหาก ที่จะเป็นเส้นกั้นพรมแดนของโลกในยุคดิจิทัล ประเทศหรือเศรษฐกิจใดที่รู้จักจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้ประชากรมีงานทำอย่างทั่วถึงและเหมาะสมตามความรู้ความสามารถ ประเทศนั้นย่อมมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนและสงบสุข

การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงเหตุและปัจจัยของสภาวะโลกในเวลาที่เป็นปัจจุบัน แต่ต้องมีวิสัยทัศน์ก้าวไกล และในกระบวนการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืนทุกด้านนั้น ผู้บริหารประเทศต้องจัดระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับกิจการงานอาชีพ ซึ่งเป็นพลัง

ขับเคลื่อนสังคมและเศรษฐกิจ และในการจัดระบบการศึกษานี้ การยกระดับการจัดการเรียนรู้ ด้านอาชีวศึกษา จะเป็นการผลิตคนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีทักษะ คือความสามารถในทางปฏิบัติ เพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างเหมาะสม ในสภาพเศรษฐกิจที่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องและผันแปร รวดเร็ว

UNESCO จึงกำหนดให้การพัฒนาทักษะเป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาโลกหลังปี 2015/2558 นั่นคือตั้งแต่ปี 2016/2559 เป็นต้นไป เพื่อเป็นการเตรียมกำลังคนที่มีทักษะเข้าสู่ การงานอาชีพด้านต่างๆ ตามความต้องการของตลาดแรงงานการงานอาชีพ เป็นพลังขับเคลื่อนสังคมและ เศรษฐกิจของมนุษยชาติมาตั้งแต่ยุคแรกเริ่มเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคมใหญ่ ซึ่งมีวิวัฒนาการจาก สังคมครอบครัว สู่สังคมการเกษตรพื้นฐาน พัฒนาเป็นการปฏิวัติอุตสาหกรรมและก้าวเข้าสู่โลกของ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในศตวรรษที่ 21 การงานอาชีพของคนในสังคมหนึ่งๆ เปลี่ยนแปลงไป ตามกาลสมัย เมื่อสังคมมีการสลับซับซ้อนมากขึ้น การงานอาชีพย่อมแตกแขนงมากขึ้นด้วย หลายอาชีพที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบันไม่เคยมีอยู่เมื่อ 10 ปีหรือ 20 ปีก่อน อาทิ งานด้านการสื่อสาร สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ (information technology, social media strategist) กิจการดูแล ผู้สูงอายุ งานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม งานเกี่ยวกับเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รัฐจำเป็นต้องส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ด้านอาชีวศึกษาที่มุ่งผลิตกำลังคนให้มีทักษะ คือมีความรู้ทางทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ และมีความชำนาญเชี่ยวชาญในทางปฏิบัติ ที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในระบบเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิภาพและ แสดงวิสัยทัศน์ในศตวรรษใหม่ คือให้ความสำคัญแก่ โลก คน และความเจริญรุ่งเรือง (Planet, People, Prosperity) ย่อมจะเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามทิศทางที่ควรจะเป็น

ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษา ต้องเป็นไปตามนโยบายแห่งชาติ และอาจจัดได้หลายรูปแบบตามความเหมาะสม ตามที่ปรากฏอยู่ใน มาตรา ๖ และมาตรา ๘ ดังนี้

“ มาตรา ๖ (หมวด ๑ บททั่วไป) การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง ชาติและ แผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และ ระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับ การศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพใน ลักษณะผู้ปฏิบัติ หรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้” ...

(พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖)

ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๓ ก ๕ มีนาคม ๒๕๕๑ หน้า ๓

“มาตรา ๘ การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดได้โดยรูปแบบ ดังต่อไปนี้

(๑) การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานอาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาการวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

(๒) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผล ที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

(๓) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดการหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันก็ได้ ทั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ”

(พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘)

ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๓ ก ๕ มีนาคม ๒๕๕๑ หน้า ๓-๔

3. การบริหารจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา

การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา นอกจากต้องคำนึงถึงปัจจัยบุคคลแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงตลาดแรงงาน ณ เวลาในขณะนั้นด้วย ประเทศที่มีอัตราการว่างงานสูง ย่อมสะท้อนถึงการจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจของประเทศ นั่นคือ ผลผลิตทางการศึกษาไม่สนองต่อความต้องการแรงงาน โลกในศตวรรษที่ 21 มีความเจริญทางเศรษฐกิจและวิทยาการสูงกว่ายุคที่ผ่านมา การงานอาชีพมีมากและหลากหลายประเภท ล้วนเป็นอาชีพที่ต้องมีความรู้เป็นฐาน ดังนั้น การอาชีวศึกษาที่เน้นการเรียนการสอนความรู้ทางวิทยาการที่ทันสมัย และการฝึกทักษะให้เกิดความเชี่ยวชาญ จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า นำความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนมาสู่ประเทศชาติและประชาชน

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดการบริหารจัดการศึกษาอาชีวศึกษาไว้ในมาตรา ๑๐ ดังนี้

“มาตรา ๑๐ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖ การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องคำนึงถึง

(๑) การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบัน

(๒) การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียน และวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจอย่างทั่วถึง และต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี

(ก) การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการ ในการกำหนดนโยบาย การผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา

(ข) การศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและ ระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคล เพื่อเข้ารับการศึกษและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

(ค) การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ

(ง) การระดมทรัพยากร ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

(จ) การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี”

(พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๑๐)

ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๔๓ ก ๕ มีนาคม ๒๕๕๑ หน้า ๔

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ นับว่าเป็นกรอบการบริหารจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาของไทยที่ครอบคลุมงานทั้งหมดและยังไม่ทันสมัย อย่างไรก็ตาม การอาชีวศึกษาจะยังไม่พัฒนาเต็มตามศักยภาพในสังคมไทย อาจจะเป็นเพราะที่ผ่านมาสังคมไทยยังไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงความสำคัญและบทบาทของการอาชีวศึกษาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ

4. กรณีศึกษา

ประเทศจีนเป็นตัวอย่างที่ดีในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ จากรายงานกรณีศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD หรือ The Organization of Economic Cooperation and Development) แสดงให้เห็นว่า จีนให้ความสำคัญต่ออาชีวศึกษาเทียบเท่าสามัญศึกษา มีอัตราส่วนผู้เรียน 50:50 รัฐบาลส่งเสริมให้เงินอุดหนุนและตั้งทุนการศึกษาและรางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจแก่ผู้เรียนอาชีวศึกษา จากการศึกษาของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (The International Monetary Fund = IMF) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) ของจีน (2015) มีมูลค่า 11,211.9 พันล้านเหรียญสหรัฐ นับเป็นอันดับสองของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา หากจีนมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในอัตราก้าวหน้าเช่นในทศวรรษที่ผ่านมา คาดว่าจีนจะเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจภายในทศวรรษหน้า จีนได้ประกาศตนเป็นแหล่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมของโลกในศตวรรษใหม่ (World Factory) และเป็นที่ประจักษ์ว่า สินค้าในตลาดโลกโดยทั่วไปในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา ล้วนผลิตจากประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดไปจนถึงสินค้าอุตสาหกรรมหนัก ยานพาหนะทุกประเภท และเครื่องมือสื่อสารที่ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีทันสมัย ทั้งที่เมื่อเริ่มก่อตั้งอาเซียนในค.ศ. 1967 (พ.ศ. 2510) นั้น จีนยังเป็น “ยักษ์หลับ” หรือ Sleeping Giant ตามนามขนานของโลกตะวันตก ตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ตลอดมาจนถึงยุคสงครามเย็น แต่ภายในเวลาไม่ถึงกึ่งศตวรรษ จีนกลับกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่ก้าวเข้าครอบครองตลาดโลกอย่างไร้คู่แข่ง นอกจากจีน ยังมีอินเดีย ซึ่งผลิตภัณฑ์

มวลรวมในประเทศ (GDP) 2015 มีมูลค่า 2,308.0 พันล้านเหรียญสหรัฐ อินเดียกำลังเร่งปฏิรูปการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เน้นการผลิตเพื่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุที่อินเดียมีกำลังคนมาก แต่ขาดทักษะทางการผลิต และเป็นที่คาดคะเนว่าใน ค.ศ. 2022 (พ.ศ. 2565) อินเดียจะมีประชากรวัยทำงาน (15-59 ปี) จำนวนมากที่สุดในโลก คือ 502,000,000 คน อินเดียจึงกำหนดนโยบายการพัฒนาฝีมือแรงงานเป็นวาระของชาติ และได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมโลกว่าด้วยการพัฒนาทักษะแรงงาน (Global Skill Summit) ตั้งแต่ ค.ศ. 2008 (พ.ศ. 2551) ติดต่อกันมา ในการประชุม 7th Global Skill Summit เมื่อ 4-5 กันยายน 2014 (พ.ศ. 2557) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากองค์การชำนาญพิเศษด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization = UNESCO) และ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization = ILO) อินเดียมีเป้าหมายสูงที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้อินเดียเป็นแหล่งแรงงานฝีมือของโลก (World Labour Force) และเชื่อมั่นว่าแรงงานฝีมือของอินเดียจะเป็นพลังที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของโลก ทั้งนี้ เมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่าประชากรเชื้อชาติหรือสัญชาติอินเดียประกอบอาชีพอยู่ในประเทศต่างๆ เป็นจำนวนมากความคาดหวังของอินเดียจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้จริง

5. มองอาเซียน

หากพิจารณาจากข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศตามการประมาณการณ์ของ IMF ซึ่งคำนวณจากค่าครองชีพและสถานะความเป็นอยู่ของประชาชนโดยรวม จะเห็นว่าการยก ระดับความร่วมมือของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) จะทำให้อาเซียนมีสถานะทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและมีศักยภาพสูงขึ้น ไม่เฉพาะเพียงการแข่งขันในตลาดโลกแต่ยังรวมถึงอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากผลของการรวมเป็นตลาดเดียว (single market/ one-based production) อีกทั้งยังเป็นการสร้างคุณภาพบนเวทีเศรษฐกิจโลกอีกด้วย

อาดัม สมิธ (Adam Smith, 1723-1790) ประมาจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ผู้เขียนหนังสือ The Wealth of Nations (1776) กล่าวไว้ว่า ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองได้ ต้องมีปัจจัยสำคัญ 3 สิ่ง คือ คน (Man) ซึ่งหมายถึงแรงงาน ทรัพยากรมนุษย์ ที่ดิน (Land) ทำเลดี (Location) จากตารางที่ปรากฏต่อจากนี้ แสดงให้เห็นปัจจัยหลักที่อาเซียนจะต้องร่วมมือกันพัฒนาให้มีคุณค่า และการศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนา หากสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นทุนที่มีคุณค่า โดยใช้การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นเครื่องมือ การพัฒนาด้านอื่นๆ จะเกิดขึ้นตามมา และบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

ดังตารางแสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมใน 10 ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน โดยเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร ประชากรวัยทำงาน และพื้นที่ของประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดระบบการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาและวางแนวทางพัฒนาอาชีพตราบจนถึงเกษียณอายุ ดังนี้

ประเทศ (ตามลำดับ อาเซียน)	GDP 2015: (พันล้าน เหรียญสหรัฐ)	ประชากร (2016)	ประชากรวัย ทำงาน (15-64) (ร้อยละ)	พื้นที่ (ความหนาแน่นของ พลเมือง: ตร.กม.)
บรูไน	11.2	428,874	71	5,269 (81)
กัมพูชา	17.8	15,827,241	63	176,446 (90)
อินโดนีเซีย	895.7	260,581,100	66	1,812,108 (144)
ลาว	12.8	6,918,367	61	230,612 (30)
มาเลเซีย	327.9	30,751,602	69	328,543 (94)
เมียนมาร์	69.1	54,363,426	70	653,407 (83)
ฟิลิปปินส์	308.0	102,250,133	62	298,192 (343)
สิงคโปร์	296.1	5,696,506	74	700 (8,138)
ไทย	386.3	68,146,609	72	510,844 (133)
เวียดนาม	204.5	94,444,200	71	310,060 (305)

ที่มา 1. International Monetary Fund: ข้อมูลการจัดอันดับ GDP สำหรับ ปี 2015
World Economic Outlook (WEO)

2. The United Nations Organization: ข้อมูลประชากร

McKinsey & Company ซึ่งเป็นบริษัทบริการข้อมูลให้กับธุรกิจนานาชาติได้จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับอาเซียนเผยแพร่เมื่อพฤษภาคม 2014 ดังนี้

1. หากอาเซียนเป็นหนึ่งประเทศ จะมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 7 ของโลก
2. อาเซียนจะมีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับ 4 ของโลกภายในปี 2050
3. อาเซียนมีประชากรมากกว่ายุโรป และมีแรงงานเป็นอันดับ 3 ของโลก
4. 67 ล้านครอบครัวในอาเซียนเป็นชนชั้นผู้บริโภครายใหม่ และจะเพิ่มเป็น 125 ล้านภายในปี 2025
5. อาเซียนเป็นสังคม facebook อันดับสองของโลก
6. อาเซียนเป็นผู้ส่งออกอันดับ 4 น้อยกว่าสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และจีน
7. บริษัทธุรกิจระดับโลกอยู่ในอาเซียน 227 บริษัท มีรายได้มากกว่า 1 พันล้านเหรียญสหรัฐเท่ากับร้อยละ 3 ของโลก
8. แม้ว่าการค้าภายในอาเซียนจะมีไม่ถึงครึ่งหนึ่งของอเมริกาเหนือหรือสหภาพยุโรป แต่ประชาคมอาเซียนมีเป้าหมายจะเปิดเสรีทางการค้าและบริการ และจะสร้างงานและความมั่งคั่งจากฐานผลิตเดียว
9. แรงงานมีฝีมือ
10. มีเงินทุน

ข้อมูลที่ประเมินศักยภาพทางเศรษฐกิจเหล่านี้ อาจเป็นแนวทางให้นักการศึกษานำมาประกอบการพิจารณาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาให้เหมาะสมได้

บทที่ 2

อาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21

“ Education, science, culture and communication Are pillars in the construction of a united human community And the foundations of sustainable development. There is no wiser investment than to place them at the heart of development. This is the challenge of the coming century, And the condition for building peace.” Quote: Irina Bokova, Director-General of UNESCO

การศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรมและการสื่อสาร เปรียบเสมือนเสาหลักของสังคม มนุษย์ และเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงควรยึดเป็นหัวใจของการพัฒนาเพื่อสร้างสันติสุข ที่ถาวร

กรุงเทพมหานคร เป็นที่ตั้งของสำนักงานสาขาขององค์การชำนาญพิเศษด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO) ดูแลการศึกษาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก และเป็นศูนย์กลางดูแลรับผิดชอบกลุ่มประเทศด้วย ได้แก่ กัมพูชา เมียนมาร์ (พม่า) ลาว สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม

ประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมโลกที่มีความสำคัญต่อการศึกษา คือ World Conference on Education For All ที่จอมเทียน พัทยา เมื่อวันที่ 5-9 มีนาคม 2533 (1990) และ เมื่อวันที่ 6-8 สิงหาคม 2557 (2014) ได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ว่าด้วยเรื่องการศึกษา ที่กรุงเทพฯ ในโอกาสนี้ได้มีคำแถลงการณ์ Asia-Pacific Statement on Education Beyond 2015 หรือ Bangkok Statement ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์การศึกษาต่อจากปี 2015 (2558) กล่าวคือ หลังจากบรรลุเป้าหมาย Education for All ในปี 2015 แล้ว ประเทศใน ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกได้แสดงเจตนารมณ์ร่วมกันกำหนดแผนดำเนินการต่อเนื่องไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. ให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันด้วยความเสมอภาค
3. ส่งเสริมการอาชีวศึกษาเพื่อผู้เรียนสามารถประกอบกิจการงานอาชีพที่เหมาะสม ดำรงชีพได้อย่างมั่นคง ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสันติสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
4. จัดการศึกษาที่มีคุณภาพโดยพัฒนาคุณภาพครู สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ และมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้
5. ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการศึกษา เพื่อผู้เรียนและครูจะสามารถติดตามความเคลื่อนไหวของโลกได้
6. รัฐบาล องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหลายย่อมต้องสนับสนุนตามวิถีที่กระทำ ได้ทั้งด้านการเงิน งบประมาณ และกิจกรรมอื่นๆ

จากมติที่ประชุมข้อ 3 แสดงให้เห็นว่า อาชีวศึกษาจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีบทบาทที่สำคัญมากขึ้นในการพัฒนาสังคมเพื่อมุ่งสู่อนาคตที่ยั่งยืน

อินเดีย ซึ่งเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับสองของโลก ให้ความสำคัญกับอาชีวศึกษาเป็นอย่างมาก อินเดียตั้งเป้าหมายว่าในปี 2017 อินเดียอาจจะมีประชากรมากถึง 1.2 พันล้านคน และเมื่อคำนึงถึงการที่โลกกำลังเข้าสู่ยุคผู้สูงอายุ คนหนุ่มสาวกว่า 500 ล้านคนของอินเดียจะเป็นแรงงานที่ค้าสู่เศรษฐกิจโลก อินเดียได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมโลก ว่าด้วยเรื่องทักษะทางการงานอาชีพ หรือ Global Skill Summit ติดต่อกันมาเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี 2008 (2551) และเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2014 (2557) เป็นการประชุมครั้งที่ 7 ในหัวข้อ India's Skill Ecosystem: from Design to Action ซึ่งได้มีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับการจัดระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแก่เยาวชน เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการประกอบกิจการงานอาชีพที่เหมาะสมกับความต้องการในตลาดแรงงาน และกิจการอุตสาหกรรมที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยี

The UNESCO World Conference on Education for Sustainable Development, Nagoya, Aichi, Japan, 10-12 November 2014, เน้นย้ำความสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะจัดความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปกป้องสิ่งแวดล้อม และสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจ

World Education Forum, Incheon, Republic of Korea, 19- 22 May 2015, หลังจาก WEF ครั้งแรกเมื่อปี 1990 (2533) ที่จอมเทียน ประเทศไทย และการยืนยันจากมัสกัตในปี 2000 ซึ่งได้กำหนดให้ปี 2015 (2558) เป็นปีปลอดผู้ไม่รู้หนังสือ WEF 2015 ได้กำหนดเป้าหมายของการศึกษาหลังจากปี 2015 จนถึงปี 2030 (2573) โดยเรียกร้องให้รัฐบาลทั้งหลายจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเดียวกันให้ประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคเป็นเวลา 12 ปี โดยจัดสรรงบประมาณร้อยละ 6-10 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product) หรือ ร้อยละ 15-20 ของรายจ่ายรัฐบาล (public expenditure) และต้องส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการจัดให้มีการศึกษาอบรมทักษะทางการงานอาชีพที่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้

คริสตศตวรรษที่ 21 ซึ่งพลิกผันโลกเข้าสู่สู่วัตถุกรรมด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นแรงผลักดันให้นักการศึกษาทั้งหลายต้องคิดค้นเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอน จากการศึกษาตามมาตรฐานด้วยการทดสอบการเรียนรู้บทเรียนในชั้น มาเป็นการพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตในโลกที่เป็นจริง โดยการปฏิบัติจากฐานความรู้ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และศักยภาพของผู้เรียนที่แตกต่างตามบริบทของแต่ละคน การพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Development เป็นเป้าหมายทางการศึกษาที่ประเทศสมาชิกองค์การชำนาญพิเศษด้านการศึกษา วัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์แห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เห็นชอบร่วมกันและให้การรับรองแล้ว หลังจากที่ได้ทบทวนปัญหาต่างๆ ที่เป็นอันตรายต่อโลกและมวลมนุษยชาติ จนอาจกล่าวได้ว่าศตวรรษที่ 21 เป็นเวลาที่โลกก้าวเข้าสู่ภาวะวิกฤตทุกด้าน กล่าวคือ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate change) และสภาวะโลกร้อน (Global warming) อันมีผลจากโลกโคจรเข้าใกล้ดวงอาทิตย์มากขึ้น การขยายตัวทางอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดภาวะเรือนกระจก ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สะสมอยู่ในชั้นบรรยากาศมากเกินไป เกิดภัยธรรมชาติ ภัยพิบัติต่างๆ อันมีผลต่อการกสิกรรม ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อาหารทั้งของคนและสัตว์ บังเกิดสภาวะของความ อุดอยากหิวโหย (Famine, Hunger) ความยากจน (Poverty)

ตามมาด้วยปัญหาด้านสุขภาพและสุขอนามัย (Health issues) คนต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปสู่ที่ที่คิดว่าดีกว่า การย้ายถิ่นฐานทำให้เกิดปัญหาการเพิ่มและเปลี่ยนแปลงจำนวนของประชากร (Global population explosion) ซึ่งจะมีเรื่องอื่นๆ ตามมา อาทิ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาทางสังคม (Environmental and Social issues) ทั้งนี้ มนุษย์มีอัตราการเกิดลดลง แต่มีอายุยืนยาวขึ้น มีการคาดคะเนว่า ในปี 2050 (2593) หรืออีก 35 ปีข้างหน้า จำนวนประชากรสูงอายุจะมีอัตราส่วนถึง 1:5 ของประชากรโลก ขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เกิดนวัตกรรมหลายแขนง อาทิ การพัฒนาทางพลังงาน ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์ การฟื้นฟูความเสียหายของสภาพแวดล้อม การคมนาคมและการติดต่อสื่อสาร การสำรวจโลกทั้งในอวกาศและกันบึ้งของมหาสมุทร ฯลฯ

บริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นเหตุให้นักการศึกษาหลายท่านคิดว่าการเรียนรู้ในรูปแบบศึกษาจากตำราความรู้ที่สะสมมาไม่เพียงพอ และไม่ทันต่อการปรับตัวรับสถานการณ์ เพราะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าล้วนเป็นความรู้ใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

Dr. Tony Wagner, Ph.D. นักการศึกษาผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดในสหรัฐอเมริกา (Expert in Residence, Innovation Lab, Harvard University) ได้กล่าวถึงความจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษใหม่ไว้ว่า “อนาคตของเศรษฐกิจความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย และความสมบูรณ์พูนสุขของโลก ขึ้นอยู่กับการศึกษาที่จะสอนคนรุ่นหลัง” เขาได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงการปฏิบัติเป็นฐาน เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานได้หลังจากสำเร็จการศึกษา โดยเน้นเรื่องการฝึกให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในการดำรงชีวิต 7 ประการ (7 Survival Skills for the 21st Century) คือ

1. รู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) นั่นคือสามารถเผชิญกับอุปสรรค ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและคิดหาทางออกได้อย่างมีเหตุผลบนพื้นฐานของข้อเท็จจริงและความน่าจะเป็น

2. รู้จักประสานงานเครือข่ายและเป็นผู้นำได้ด้วยความสามารถของตนเอง (Collaboration across Networks and Leading by Influence) หมายถึง ต้องเป็นผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ สามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้ มีลักษณะผู้นำ นั่นคือ ต้องสามารถทำงานเป็นทีม และนำทางทีมไปสู่เป้าหมายได้

3. มีความคล่องแคล่วว่องไวและปรับตัวได้ง่าย (Agility and Adaptability) ซึ่งแสดงถึงบุคลิกภาพของความอ่อนนุ่มถ่อมตน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ถือตนเป็นใหญ่เหนือผู้อื่น ต้องเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดี สามารถอ่อนตัวยอมตามสถานการณ์ได้เมื่อโอกาสยังไม่เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ตามต้องการ

4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความริเริ่มทางธุรกิจ (Initiative and Entrepreneurialism) คือเป็นบุคคลที่มองเห็นช่องทางและมีวิธีการในการริเริ่มกิจการหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมแวดล้อม ตัวอย่างที่เห็นชัดในสังคมไทยทุกวันนี้คือกิจการร้านสะดวกซื้อ 7-11 (หรือ เซเว่น อีเลฟเว่น) ของบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์ ที่ปรากฏอยู่ทุกมุมถนนและตามตรอกซอกซอยที่มีชุมชนหนาแน่น จำหน่ายสินค้าทุกชนิดที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวันในราคาพอประมาณหรือต่ำกว่าตลาด

5. มีทักษะทางการสื่อสารทั้งการพูดและการเขียน (Effective Oral and Written Communication) หมายถึง ผู้ที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในกระแสโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องมีความรู้และสามารถทำให้คนทั่วไปเข้าใจได้ง่ายด้วยคำพูดหรือข้อความเขียน เขียนเป็นตัวหนังสือ เขียนเป็นภาพ เขียนเป็นสัญลักษณ์ และจะดีมากหากมีความรู้มากกว่าสองภาษา ซึ่งต้องรู้อย่างเชี่ยวชาญ สามารถสื่อความเข้าใจอย่างสร้างสรรค์ จึงจะสร้างความร่วมมือ นำทีมปฏิบัติไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ได้

6. รู้วิธีค้นหาข้อมูลข่าวสารและวิเคราะห์ (Accessing and Analyzing information) ซึ่งนับว่าเป็นทักษะจำเป็นในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีข้อมูลความรู้อยู่ทั่วไปในปริมาณมหาศาล ผู้ที่รู้ข้อมูลมากย่อมได้เปรียบในการวางแผนและกำหนดนโยบาย รวมทั้งการตัดสินใจในการดำเนินยุทธศาสตร์ทั้งปวง ดังที่นักประวัติศาสตร์ท่านหนึ่งได้วิเคราะห์ไว้ว่า กองทัพที่ยิ่งใหญ่เกรียงไกรของนโปเลียน โบนาปาร์ต ต้องพ่ายแพ้ยับเยินในการบุกเข้าไปหวังจะครองรัสเซีย เป็นเพราะกระดุมสี่เครื่องแบบและรองเท้าของทหารฝรั่งเศส ซึ่งทำด้วยวัสดุตะกั่วที่ทนความหนาวเย็นไม่ได้ เมื่อพบกับอากาศหนาวยะเยือกในรัสเซีย กระดุมเหล่านี้แตกสลายเป็นเศษผง เห็นได้จากภาพเขียนที่ทหารมีผ้าพันกายรุ่งริ่งและรองเท้าที่ไม่กระชับ ทหารทนความหนาวเย็นไม่ได้ ล้มตายเป็นจำนวนมากโดยยังไม่ได้ทำศึก และส่วนที่เหลือต้องถอยกลับ ต่างกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งมนุษย์สามารถทำลายล้างกันได้โดยไม่ต้องเคลื่อนกองทัพข้ามทวีป หากแต่อาศัยข้อมูลความรู้ทางวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีสร้างอาวุธร้ายแรงในรูปแบบต่างๆ ที่มีผลการทำลายล้างสูง

7. มีความสนใจใคร่เรียนรู้และมีจินตนาการ (Curiosity and Imagination) หมายถึง เป็นคนที่ไม่หยุดนิ่ง เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา คือหมุนไปกับโลกได้ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้เป็นบุคคลที่แก้ไขปัญหาตามสภาพแวดล้อมได้ทุกรูปแบบ เป็นผู้ที่ไม่ยอมแพ้แก่อุปสรรค และคิดหาทางออกให้กับทุกปัญหา ด้วยมีมุมมองของสิ่งที่จะเป็นตามหลักเหตุผล

(หมายเหตุ ผู้รายงานเอกสารนี้เป็นผู้กำหนดคำอธิบายความหมายและยกตัวอย่างประกอบ)

นักการศึกษาอีกท่านหนึ่งที่ได้กล่าวถึงแนวการศึกษาในศตวรรษใหม่ ซึ่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ได้แก่ Dr. Michael Wesch (เกิด 1975) ผู้มีตำแหน่งเป็น รองศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยา (associate professor of cultural anthropology) มหาวิทยาลัยรัฐแคนซัส (Kansas State University) มีความเห็นว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องมีความรู้และเชี่ยวชาญในการใช้สื่อ สามารถหาข้อมูล ทำวิจัย วิเคราะห์ วิจัย ประเมิน และสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ได้โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและสารสนเทศ Dr. Wesch ได้สร้าง Web Log เผยแพร่ความคิดทางวิชาการเกี่ยวกับการศึกษา ในชื่อว่า Digital Ethnography @ Kansas State University ซึ่งเปรียบเสมือนห้องเรียนสำหรับผู้สนใจด้านมนุษยวิทยา หรือการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมนุษยชาติและการเรียนรู้อันเป็นที่มาของวัฒนธรรมในยุคดิจิทัล

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเปรียบเทียบได้ ระหว่างการศึกษาในศตวรรษที่ 20 ซึ่งถูกมองว่าไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก กับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะให้ปรับหลักสูตรตามโครงสร้างและองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม ทั้งส่วนที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ หรือส่วนที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เช่น โลกร้อน น้ำท่วม พายุ แผ่นดินไหว ฯลฯ ดังนั้น หลักสูตรอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงควรเน้นการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะไม่จำกัดเฉพาะความรู้วิชาการและการปฏิบัติพื้นฐานตามความรู้ (technical and basic skills) หากยังมีการพัฒนาทักษะทางสังคม ความฉลาดทางอารมณ์ และการใช้ความสามารถทางสติปัญญา ความมีปฏิภาณ ไหวพริบ (socio-emotional and higher-order cognitive skills) เข้ามาเกี่ยวข้องอยู่ด้วย เพราะเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของมนุษย์ เมื่อคำนึงถึงว่า เทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทำให้มีการใช้หุ่นยนต์แทนแรงงานคนบ้างแล้ว แต่หุ่นยนต์จะทำงานตามแผนผังที่กำหนดไว้ ไม่อาจแก้ไขปัญหาหรือมีจินตนาการได้เทียบเท่ามนุษย์ ดังนั้น การฝึกผู้เรียนให้มีความสามารถเหนือเทคโนโลยีจึงจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

บทที่ 3

อาชีวศึกษาในวาระโลก

“Technical and vocational education and Training (TVET) refers to the range of formal and non-formal learning experiences that are relevant to the world of work.” (UNESCO-UNEVOC 2013)

การศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่ได้พิสูจน์ทราบแล้วด้วยเหตุผลและหลักการทางวิทยาศาสตร์ การศึกษาในสังคมแต่ละหมู่เหล่าอาจมีเรื่องราวและหลักการที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสิ่งแวดล้อมของสังคมนั้นๆ แต่เมื่อเกิดสงครามใหญ่ขึ้นสองครั้ง ที่เกี่ยวข้องกับมวลมนุษยชาติจำนวนมากในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติต่างๆ จึงเห็นพ้องกันให้จัดตั้งองค์การกลางเพื่อความร่วมมือในการรักษาสันติภาพโลกอย่างยั่งยืน คือ องค์การสหประชาชาติ หรือ The United Nations เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 1945 (2488) มีประเทศสมาชิกในเวลานั้น 51 ประเทศ ปัจจุบันมีสมาชิก 193 ประเทศ พร้อมกันนี้ได้มีการจัดตั้งองค์การชำนาญพิเศษเป็นเวทีกลางสำหรับความร่วมมือเฉพาะด้าน ซึ่งองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) เป็นองค์การชำนาญพิเศษที่ประสานความร่วมมือด้านการศึกษาของโลกโดยรวม ด้วยหมายจะสร้างสรรค์และจรรโลงสันติภาพโลก รวมทั้งมีความเชื่อว่าโลกจะมีการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ถ้าพลโลก ล้วนเป็นผู้มีการศึกษา UNESCO เริ่มงานด้านการศึกษาด้วยโครงการนำร่องส่งเสริมการศึกษาพื้นฐาน ในไฮติ (1947/2490) และขยายโครงการออกไปยังประเทศอื่นๆ อาทิ อัฟกานิสถาน (1949/2492) โดยก่อนหน้านั้น (1948/2491) UNESCO ได้เรียกร้องให้รัฐสมาชิกจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับ ประถมศึกษาเป็นอย่างน้อย ให้กับประชาชน โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ต่อมา ในปี 1990/2533 The World Conference on Education for All ที่จอมเทียน พัทยา ประเทศไทย เรียกร้องให้รัฐสมาชิก จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย และหลังจากนั้นอีกสิบปี ในปี 2000/2543 The World Education Forum ที่กรุงดาการ์ ประเทศเซเนกัล กำหนดให้รัฐสมาชิกจัดบริการการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนทุกคน และต้องมีผลสัมฤทธิ์ภายในปี 2015/2558

1. ทูมมนุษย์

“Education has a direct impact on poverty reduction, health promotion, gender equality and environmental sustainability. It is at the heart of social inclusion and social transformation and it is widely acknowledged that no country can improve the living conditions of its people without important investments in education.” (OECD: Human Capital)

ที่มา: The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

ในเวทีเศรษฐกิจโลก แต่ละประเทศมีสถานะเป็นตลาดเศรษฐกิจหนึ่ง เป็นการแยกความเห็นต่างทางการเมืองออกจากการประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทั่วทั้งโลกเชื่อมประสานกันด้วยเทคโนโลยีและแรงงานที่เคลื่อนย้ายได้นี้ ทุกประเทศเปรียบเสมือนห่วงโซ่ทางการค้าและบริการ ไม่มีประเทศใดจะอยู่โดยลำพังได้ การกีดกันด้วยลัทธิ ความเชื่อ ระบอบการปกครอง หรือสิ่งใดก็ตาม จะเป็นอุปสรรคต่อวงจรเศรษฐกิจโลกทั้งระบบ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเทศต่างๆ จะมีความสัมพันธ์กันทั้งในระดับทวิภาคี (รัฐต่อรัฐ) และระดับพหุภาคี (กลุ่มรัฐ) โดยจัดแบ่งตามภูมิภาคที่ตั้ง หรือประโยชน์ทางเศรษฐกิจ อาทิ

กลุ่มสหภาพยุโรป (European Union=EU), กลุ่มการค้าเสรีแห่งอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Agreement = NAFTA), กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียและแปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation=APEC), ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ซึ่งได้ยกระดับความร่วมมือเป็นหนึ่งในประชาคมอาเซียนเมื่อ 31 ธันวาคม 2015/2558), เวทีการประชุมเพื่อความร่วมมือระหว่างเอเชียตะวันออกและลาตินอเมริกา (Forum for East Asia-Latin America Cooperation=FEALAC), สมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือในภูมิภาค (South Asian Association for Regional Cooperation=SAARC), องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development=OECD) เป็นต้น

ปัจจัยสำคัญในเวทีที่มีการแข่งขันสูงนี้ คือ ทูมนมนุษย์ (Human Capital) หรือทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) นั่นคือการบริหารจัดการภาครัฐในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความชำนาญในการประกอบกิจการงานแขนงต่างๆ ที่เป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ

อันจะมีผลกระทบบถึงเศรษฐกิจของกลุ่มตลาดร่วมที่ตนสังกัดอยู่ ส่งผลต่อเนื่องถึงเศรษฐกิจโลกโดยรวม

เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คือ การศึกษา องค์การสหประชาชาติจึงกำหนดให้การศึกษายเป็นวาระเร่งด่วนของโลก และกำหนดให้ ค.ศ. 2015 เป็นปีสำเร็จผลของโครงการ Education for All ซึ่งได้เริ่มตั้งแต่ก่อนสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีความหมายว่า ค.ศ. 2015 จะเป็นปีที่ปราศจากผู้ไม่รู้หนังสือ เพราะรัฐบาลของประเทศสมาชิกมีพันธะทางภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายให้แก่ประชาชนทุกคนในระดับชั้นประถมศึกษาเป็นอย่างน้อย

UNESCO ได้กำหนดแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับเยาวชน หรือ Operational Strategy on Youth 2014-2021 ส่งเสริมให้เยาวชนทั่วโลกได้มีบทบาทในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาเป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง เพื่อให้เยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนออกไปใช้ในโลกของอาชีพการงานได้ ดังปรากฏข้อความอยู่ดังนี้...

“14. Member States’ capacities in TVET will be further developed, including in terms of addressing youth unemployment and supporting transition from school to work, career guidance, qualifications, curriculum development, teacher training and gender mainstreaming. Entrepreneurial and cultural management skills will be introduced in higher education programmes and entrepreneurship training will be provided for young cultural practitioners, in particular through targeted partnerships.

Support for arts education programmes for young artists, designer and artisans will be maintained, particularly via fellowship for exchange programmes.”

ที่มา: UNESCO, Operational Strategy on Youth 2014-2021

การประชุม World Education Forum 2015, 19-22 May, Incheon, Republic of Korea, ได้มีคำประกาศวิสัยทัศน์การศึกษาในอีก 15 ปีข้างหน้า - Education 2030: Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all ซึ่งมีประเด็นหลัก 5 ประการคือ

1. สิทธิที่จะได้รับการศึกษา (Right to Education) รัฐต้องจัดให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษา

2. ความเสมอภาคในการศึกษา (Equity in Education) ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพโดยเท่าเทียมกัน อย่างน้อยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การศึกษาสำหรับทุกคน (Inclusive Education) ไม่มีพลเมืองผู้ใดถูกกีดกันจากการเข้าศึกษา และรัฐต้องดูแลผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการเป็นการเฉพาะ

4. การศึกษาที่มีคุณภาพ (Quality Education) รัฐต้องพัฒนาระบบการศึกษาให้ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงโดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน

5. การศึกษาตลอดชีพ (Life-long Education) รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ เสมอ トラบใดที่ยังมีศักยภาพในการเรียนรู้ได้

เมื่อเดือนสิงหาคม 2015/2558 มาเลเซียเป็นเจ้าภาพการประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีวศึกษาสองเรื่อง คือ

1. Asia-Pacific Conference on Education and Training: Making Skills Development Work for the Future, 3-5 August 2015, Kuala Lumpur, Malaysia. ซึ่งเป็นการประชุมระหว่างประเทศในระดับรัฐมนตรีที่ขยายความร่วมมือเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษาใน 3 ด้านที่สำคัญ คือ

(1) ICT in TVET นั่นคือ การเรียนรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญในหลักสูตรอาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21

(2) Partnerships คือการแสวงหาความร่วมมือและหุ้นส่วนในการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม หรือกิจการทั้งหลาย ซึ่งมีความสำคัญไม่เพียงแต่เป็นสนามฝึกหัดของนักเรียนอาชีวศึกษา แต่ยังเป็นตลาดรองรับแรงงาน คือผลผลิตของสถาบันอาชีวศึกษาด้วย

(3) Greening TVET คือ อาชีวศึกษาที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นั่นคือ กระบวนการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงการผลิต และการบริโภคสินค้าและบริการ ที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ

การประชุมนี้ เป็นความหวังว่าจะมีความร่วมมือด้านอาชีวศึกษาอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก โดยเฉพาะ Greening TVET เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. World TVET Conference 2015: Quantum Leap: Transformation and Globalization of Technical Vocational Education & Training-Living Skills in the 21st

Century, 25-27 August, Kucing, Malaysia. โดยมีผู้บรรยายสำคัญ (Keynote Speakers) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายประเทศที่ได้ชื่อว่ามีการบริหารจัดการอาชีวศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ

ประเทศไทยมีที่ตั้งอยู่กึ่งกลางระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เป็นทำเลที่เหมาะสมสำหรับบทบาทของการเป็นศูนย์กลางอาเซียน ด้วยศักยภาพเป็นประตูเข้าสู่อาเซียน รัฐบาลจึงควรมีนโยบายส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีโลกและในภูมิภาค โดยเป็นศูนย์กลางการประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการอาชีวศึกษา จัดการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมประชุม จัดส่งผู้ทรงคุณวุฒิไปบรรยายในต่างประเทศและเวทีระหว่างประเทศ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นความสนใจภายในประเทศด้านการอาชีวศึกษา ส่งเสริมการพัฒนาอาชีวศึกษามุ่งสู่ความเป็นเลิศทางทักษะและฝีมือ อันจะเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์การเป็นศูนย์กลางอาชีวศึกษาของไทยในอาเซียน ทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยไปในคราวเดียวกัน และอำนวยความสะดวกเป็นประตูผ่านเข้าออกอาเซียน แต่จะต้องพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งและภาคบริการทุกแขนงให้ได้มาตรฐานระดับสากล มีความแน่นอน ปลอดภัย เป็นที่น่าเชื่อถือ ซึ่งล้วนต้องการแรงงานที่มีทักษะเป็นมืออาชีพทั้งสิ้น การพัฒนาประเทศให้เป็นศูนย์กลางอาเซียนจะทำให้ประเทศไทยกลายเป็นตลาดใหญ่รองรับแรงงานที่เป็นผลผลิตจากสถานศึกษาของไทยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้านการอาชีวศึกษา ทั้งนี้ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาที่มีคุณภาพสูงและเชื่อถือได้จะส่งผลดีต่อภาพพจน์ของสถาบันการศึกษาของไทย และจะดึงดูดนักศึกษาจากประเทศใกล้เคียงและที่อื่นๆ ให้เข้ามาศึกษา การจัดสรรทุนให้ประเทศต่างๆ จะเป็นอีกวิถีทางหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนไทยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนจากต่างชาติ ทั้งด้านความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีพ ซึ่งล้วนแล้วแต่จะส่งเสริมการอาชีวศึกษาของไทยให้แข็งแกร่งกล้ามากขึ้น

บทที่ 4 การอาชีวศึกษาในอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) หรือ The Association of South-East Asian Nations เรียกในภาษาไทยว่า สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือเอเชียอาคเนย์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1967 (พ.ศ. 2510) โดยรัฐมนตรีว่าการต่างประเทศของ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ได้ลงนามใน The Bangkok Declaration หรือเรียกในภาษาไทยว่า “ปฏิญญากรุงเทพฯ” แสดงความประสงค์ร่วมกันในการก่อตั้งองค์การเพื่อความร่วมมือส่วนภูมิภาค มุ่งเสริมสร้างสันติภาพ ความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

อาเซียนไม่ได้เป็นการริเริ่มครั้งแรกสำหรับความร่วมมือในภูมิภาค ได้เคยมีความพยายามมาก่อน โดยสหรัฐอเมริกาซึ่งเวลานั้นตั้งฐานทัพอยู่ในฟิลิปปินส์ ได้สนับสนุนให้ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และไทย จัดตั้ง ASA หรือ The Association of Southeast Asia (1961/2504) เพื่อเป็นแนวร่วมทางการเมืองสกัดกั้นการขยายอิทธิพลของจีนคอมมิวนิสต์ในแหลมอินโดจีน

เมื่ออาเซียนถือกำเนิดขึ้นในปี 1967 (2510) สมาชิกผู้ก่อตั้งทั้ง 5 ประเทศยังแสดงความห่วงกังวลภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์และเห็นความจำเป็นในการร่วมมือกันปกป้องสันติภาพและสร้างความมั่นคงในภูมิภาค ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม เมื่อบริบททางการเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป สงครามเย็น สิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกา ยุโรป จีน และรัสเซีย เปลี่ยนท่าทีจากความเป็นปรปักษ์กลับมาเป็นมิตร ความแตกต่างของระบอบการปกครองเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ อาเซียนจึงขยายความร่วมมือครอบคลุมประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด 10 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ประเทศไทย และเวียดนาม

อาเซียนมีพื้นที่รวม 4.5 ล้านตารางกิโลเมตร ซึ่งเท่ากับร้อยละ 3 ของพื้นที่โลก มีผืนน้ำทะเลกว้างไกลใหญ่กว่าผืนดินถึง 3 เท่า มีประชากรรวมกัน 600 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 8.6 ของประชากรโลก ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (nominal GDP) ในปี 2015 (2558) มีมูลค่ารวม 2.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ (2.5 trillions \$US) เมื่อรวมกันเป็นหนึ่งเดียวในนามประชาคมอาเซียน หรือ ASEAN Community อาเซียนจะมีสถานะทางเศรษฐกิจเป็นอันดับ 7 ของโลก รองจากจีน สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมนี ฝรั่งเศส และสหราชอาณาจักร

ตามวิสัยทัศน์ของผู้นำอาเซียน การยกระดับความร่วมมือในภูมิภาคเป็นประชาคมอาเซียน หมายถึงการผลักดันให้บรรลุเป้าหมายสำคัญทางเศรษฐกิจ 4 ประการ ภายในปี 2020 (2563) กล่าวคือ

1. การเป็นตลาดร่วมหรือตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วม
2. เป็นภูมิภาคที่มีศักยภาพสูงในการแข่งขันบนเวทีเศรษฐกิจโลก
3. มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกันภายในกลุ่มสมาชิกอาเซียน
4. ประชาคมอาเซียนเป็นส่วนสำคัญของเศรษฐกิจโลก

การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของความร่วมมือด้านเศรษฐกิจทั้ง 4 ประการได้อาเซียนต้องมีแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาชีวศึกษา ซึ่งเน้นการฝึกทักษะ เพื่อผลิตแรงงานที่มีความรู้และความสามารถในการปฏิบัติเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพราะการเป็นตลาดเดียวและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน หมายถึงการเคลื่อนย้ายทรัพยากรการผลิตอย่างเสรีภายในภูมิภาค ได้แก่ สินค้าและบริการ การลงทุน แรงงานมีฝีมือ และเงินทุน ซึ่งเรื่องนี้ทำให้อาเซียนต้องกำหนดมาตรฐานและนโยบายที่สอดคล้องเป็นหนึ่งเดียว ดังนั้น จะเห็นได้ว่า อาชีวศึกษาเป็นต้นทุนสำคัญในการผลิตแรงงานมีฝีมือ และอาเซียนมีสถาบันที่เป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการอาชีวศึกษา โดยอยู่ในกรอบของเวทีการประชุมระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คือ SEAMEO VOCTECH (The SEAMEO Regional Centre for Vocational and Technical Education and Training) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 1990 (2533) มีสำนักงานใหญ่อยู่ในบันดาร์ เสรี เบกาวัน เมืองหลวงของบรูไน ดารุสซาลาม สถาบันแห่งนี้มีคำขวัญว่า “Together We Excel” ซึ่งอาจแปลความหมายเป็นภาษาไทย คือ “รวมกันเรา(เป็น)เลิศ” นับว่าเป็นวิสัยทัศน์ของอาเซียนที่ต้องการให้สถาบันแห่งนี้เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ว่าเป็นศูนย์กลางของความเป็นเลิศด้านการอาชีวศึกษาในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ภารกิจขององค์กรคือ เสริมสร้างการอาชีวศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยการสร้างขีดความสามารถทางนวัตกรรม สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนา และให้บริการด้านข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้ ด้วยหลักการตามค่านิยม 6 ประการ คือ ความเป็นมืออาชีพ การยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย มีความน่าเชื่อถือ มีความสร้างสรรค์ ทางนวัตกรรม รวมพลังเป็นหนึ่ง และความเป็นเลิศ SEAMEO VOCTECH มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาเพื่อให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้นต่อการพัฒนาโลกอย่างยั่งยืน

1. การจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาของประชาคมอาเซียน

1.1 บรูไน ดารุสซาลาม

นโยบาย

1. ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในสถาบันอาชีวศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2. เสริมสร้างระบบธรรมาภิบาลให้มีการบริหารจัดการที่เป็นอิสระและผ่อนคลาย

3. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของการฝึกอบรม

บรูไนจัดตั้งกรมอาชีวศึกษาตั้งแต่ ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2546) แต่เป็นการเรียนการสอนตามหลักสูตรทั่วไป มิได้มุ่งสร้างผลผลิตเพื่อป้อนตลาดแรงงานที่ตอบสนองต่อเศรษฐกิจของชาติ บรูไนมีแผนการจะสร้างสถาบันอาชีวศึกษาชั้นนำสำหรับนักเรียนที่จบชั้นมัธยม โดยได้เริ่มวางแผนปฏิรูปตั้งแต่ ค.ศ. 2013 (พ.ศ. 2556) และกำหนดจะสร้างสถานศึกษาวิชาช่างที่ใหญ่และทันสมัยที่สุดให้สำเร็จใช้งานได้ใน ค.ศ. 2018 (พ.ศ. 2561) ที่บันดาร์ เสรี เบกาวัน ทั้งนี้จะขยายสาขาแห่งที่สองภายใน ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2463) ในเมืองอุตสาหกรรมตูดง มีขีดความสามารถรับนักศึกษาได้ 8,000 คน หลักสูตรสำคัญคือ หลักสูตรอุตสาหกรรมพลังงาน โดยเรียนภาคทฤษฎีร้อยละ 30 และภาคปฏิบัติร้อยละ 70 ผู้เรียนสามารถศึกษาต่อเนื่องระหว่างทำงาน เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน

อาชีพ จากวิศวกรโครงสร้างพื้นฐานขึ้นไปสู่ตำแหน่งนายช่างผู้ชำนาญ และเป็นผู้บริหารได้ภายในเวลา 20 ปี

นอกจากนี้ สถานศึกษาเฉพาะอาชีพที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของบรูไน คือ สถาบันศึกษาการเดินเรือ (Brunei Maritime Academy) ซึ่งสอนวิชาต่างๆ ครอบคลุมเกี่ยวกับการเดินเรือทั้งหมด บรูไน ดารุสซาลาม มั่งคั่งด้วยทรัพยากรน้ำมัน และมีที่ตั้งบนฝั่งทะเลจีนใต้ การสร้างสถาบันการศึกษาด้านอาชีพในสองสาขานี้เหมาะสมกับบริบทของประเทศเป็นอย่างดี สามารถรองรับนักศึกษาในประชาคมอาเซียนและภาคอื่นๆ ได้

1.2 กัมพูชา

นโยบาย

1. เป้าหมายสำคัญคือ

1.1 ปรับระบบอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทักษะให้ตรงกับความต้องการทางเศรษฐกิจ

1.2 ระบบธรรมาภิบาลเข้มแข็ง

1.3 การรับนักเรียนเข้าศึกษาเป็นไปอย่างเสมอภาค

2. เสริมสร้างทักษะตามความต้องการทางเศรษฐกิจ

3. สร้างภาพพจน์เพื่อลดอคติเกี่ยวกับอาชีวศึกษา

กัมพูชาจัดระบบการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา (6 ปี) ระดับมัธยมศึกษา (ต้น 3 ปี-ปลาย 3ปี) และระดับอุดมศึกษา/บัณฑิตศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมต้น ถือเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังจากนั้น ผู้เรียนอาจเลือกเรียนวิชาสายสามัญ หรือสายอาชีพที่กระทรวงแรงงานและการฝึกอบรมอาชีพ (Ministry of Labour and Vocational Training) จัดขึ้น หลังจากจบชั้นมัธยมปลายสายอาชีพ ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ระบบการฝึกอบรมวิชาชีพเป็นเวลา 1-3 ปีแล้วแต่ระยะโครงการ หรือเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย 2 ปี ในระดับอนุปริญญา 4 ปี ในระดับปริญญาตรี หรือ 7 ปี สำหรับผู้ที่ศึกษาในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ กระทรวงแรงงานและการฝึกอบรมอาชีพยังจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบได้ หรือผู้ที่มีความจำเป็นต้องออกจากโรงเรียนก่อนจบหลักสูตร หรือผู้ใหญ่ที่พ้นวัยเรียนในระบบแล้ว ซึ่งเป็นโครงการสอนวิชาความรู้และฝึกทักษะในการดำรงชีพ รวมทั้งฝึกอาชีพตามโครงการระยะสั้น ตามแผนกลยุทธ์ด้านการศึกษา 2009-2013 แสดงให้เห็นทิศทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาของกัมพูชา คือ

1. ผู้เรียนมีสิทธิเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ

2. ปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษา

3. พัฒนาโครงสร้างสถาบันการอาชีวศึกษาและเสริมสร้างขีดความสามารถของ

บุคลากรด้านการอาชีวศึกษา

ทั้งนี้ ตามแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาแห่งชาติของกัมพูชา (2008) ได้กำหนดโครงการพัฒนาการอาชีวศึกษา 25 ปี แบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (1995-2004) เป็นระยะเริ่มต้นวางพื้นฐานการอาชีวศึกษา

ระยะที่ 2 (2005-2008) เป็นระยะการพัฒนา โดยกระจายศูนย์การศึกษาและฝึกอบรมการงานอาชีพออกสู่ภูมิภาค มีเป้าหมายเพื่อลดความยากจน ช่วยให้ผู้ที่ไม่สำเร็จการศึกษาในระบบได้ประกอบสัมมาชีพ

ระยะที่ 3 (2009-2014) เสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันการศึกษาวินิจฉัยในระดับที่สูงกว่าชั้นมัธยมศึกษา

ระยะที่ 4 (2015-2020) กัมพูชามีเป้าหมายที่จะจัดการศึกษาทางไกลและขยายฐานฝึกอบรมในอุตสาหกรรมตามมาตรฐานสากลได้ทั่วประเทศ และจัดตั้งสถาบันวิชาชีพได้ทั่วทุกจังหวัด

อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้ในระดับการอาชีวศึกษาของกัมพูชายังไม่ราบรื่นเท่าที่ควร เนื่องด้วยปัญหาพื้นฐานของประเทศกำลังพัฒนาทั่วไป คือ ความยากจน ความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ความขาดแคลนครูและอุปกรณ์การศึกษา และขาดโอกาสในการฝึกงานในอุตสาหกรรมที่มีมาตรฐานระดับโลก เพราะฉะนั้น กัมพูชาจึงมีภารกิจที่ทำหายคือ จัดให้คนยากจนได้มีโอกาสฝึกวิชาชีพที่จะช่วยฐานะการครองชีพ เช่น สร้างผลผลิตการเกษตรที่มีคุณภาพ หรือมีอาชีพอิสระได้ และอีกประการหนึ่งคือ การส่งเสริมวิชาชีพต้องตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน กัมพูชาจึงใช้ความต้องการของชุมชนเป็นฐานในการกำหนดหลักสูตรการอบรมวิชาชีพหรือการอาชีวศึกษาในระดับสถาบันระดับสูง

1.3 อินโดนีเซีย

นโยบาย

1. ฝึกทักษะให้เข้มข้น และยกระดับการศึกษาของครู
2. ส่งเสริมการประกันคุณภาพในระบบการเรียนการสอน
3. ใช้ ICT ตลอดการเรียนการสอน
4. สร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับบริษัทเอกชน

อินโดนีเซียได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีพลเมืองมากเป็นอันดับ 4 ของโลก รองจาก จีน อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ระบบการศึกษาของอินโดนีเซียอิงหลักการความศรัทธาอิสลาม การศึกษาเริ่มได้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 3 ปี แต่กำหนดการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี คือ ประถมศึกษา 6 ปีและ มัธยมศึกษา 3 ปี ในช่วงมัธยมศึกษาไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ ได้แยกเป็นสายสามัญและสายวิชาชีพ ใช้เวลาศึกษา 3 ปี หรือ 4 ปีในสายอาชีวศึกษา ซึ่งจะได้รับประกาศนียบัตรชั้น 1 ทั้งสองสายจะศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป คือระดับอุดมศึกษา โพลีเทคนิค หรือสถาบันการศึกษาขั้นสูง อินโดนีเซียมีโรงเรียนอาชีววะ 10,640 แห่ง (เป็นโรงเรียนรัฐบาล 2826 แห่ง โรงเรียนเอกชน 7814 แห่ง) ระดับโพลีเทคนิค 172 แห่ง (เป็นของรัฐ 32 แห่ง ของเอกชน 140 แห่ง) และสถาบันการศึกษาขั้นสูงทั้งหมด 1034 แห่ง ล้วนเป็นของเอกชนทั้งหมด จากข้อมูลในปี 2012 อัตราส่วนผู้เรียนสายอาชีพต่อสายสามัญ คือ 30:70 ซึ่งรัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายจะเพิ่มเป็น 70:30 ภายในปี 2015 ซึ่งหมายถึงต้องจูงใจให้นักเรียน 5 ล้านคนเข้าเรียนอาชีวศึกษา อินโดนีเซียเชื่อว่าการศึกษายาชีพจะช่วยลดอัตราการว่างงานได้

1.4 ลาว

นโยบาย

ขยายโอกาสในการเข้าศึกษา และให้ความเสมอภาค ใช้ระบบตัวเงิน (voucher) ซึ่งเป็นทุนของธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank) ที่ให้แก่นักเรียน โดยจำเพาะนักเรียนหญิงและพวกชนเผ่า

รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาอาชีวศึกษาสำหรับปี 2015 ไว้ดังนี้

1. นักเรียนอาชีวะร้อยละ 40 ได้รับทุนการศึกษาจากปี 2010
2. ใช้หลักสูตรใหม่ที่สนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน
3. วิชาที่สอนมี 4 สาขา คือ การก่อสร้าง การบำรุงรักษาและซ่อมแซมเครื่องจักรกล การทำเครื่องเรือน และทักษะพื้นฐานทางธุรกิจ
4. ต้องมีนักเรียนอย่างน้อย 50,000 คนภายในปี 2015 โดยร้อยละ 50 เป็นนักเรียนหญิงและร้อยละ 20 มาจากครอบครัวที่ยากจน
5. เพิ่มจำนวนนักเรียนสายอาชีวะในทุกระดับชั้นเรียนและทุกสาขาวิชาชีพ
6. ผลิตครูและผู้สอนปีละ 300 คน ตั้งแต่ปี 2012 เป็นต้นมา
7. สร้างวิทยาลัยอาชีวะ 1 แห่งในแต่ละจังหวัด ซึ่งอาจพัฒนาเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูงต่อไป

8. แนะนำให้นักเรียนใช้ระบบตัวเงิน หรือ voucher system โดยเฉพาะนักเรียนหญิงและผู้มีเชื้อชาติชนกลุ่มน้อยที่มาจากครอบครัวยากจน นอกจากนี้ รัฐสนับสนุนค่าที่พักของนักศึกษาในกลุ่มนี้ด้วย

1.5 มาเลเซีย

นโยบาย

1. ต้องการเป็นผู้นำในด้านการค้นพบสิ่งใหม่ๆ ทางด้านวิทยาการและการพัฒนานวัตกรรม ได้เสนอจัดตั้งคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทางเทคโนโลยี (Malaysian Board of Technologists) และสนับสนุนให้มีประกาศนียบัตรรับรองความรู้แขนงต่างๆ (Multiple Certifications)

2. ปฏิรูปอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม โดยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในภาคเอกชน

รัฐบาลต้องการจะเป็นประเทศพัฒนาภายในปี 2020 จึงเรียกร้องให้มีการลงทุนของต่างชาติจำนวนมาก และตระหนักดีว่าแรงงานที่มีความรู้ความสามารถเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดการลงทุน รัฐจึงสนับสนุนการศึกษาสายอาชีวะตั้งแต่ระดับมัธยมขึ้นไปจนถึงขั้นอุดมศึกษา โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ในปี 1990 มาเลเซียมีผู้เข้าเรียนระดับชั้นมัธยมสายอาชีวะ 13,448 คน ศึกษาวิชา 10 กลุ่มสายอาชีวะ ในปี 2005 มาเลเซียมีสถาบันด้านอาชีวะ 200 แห่ง แต่มาเลเซียต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ไม่ต่างจากหลายประเทศกล่าวคือ ผลผลิตจากสถานศึกษาไม่ตรงกับความต้องการในตลาดแรงงาน และเยาวชนไม่นิยมเข้าศึกษาสายอาชีวะ ในปี 1993 รัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อจัดการฝึกอาชีวะให้หน่วยงานต่างๆ และตั้งแต่ปี 2002 เป็นต้นมา มาเลเซียจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่มขึ้นอีก 4 แห่ง เพื่อเพิ่ม

สมรรถนะทางการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรมศาสตร์ ตามข้อเสนอของ คณะทำงานเพื่อจัดระบบการศึกษาทางเทคนิคแบบใหม่ หรือ “National Technical University System” โดยใช้แบบอย่างของเยอรมัน และโพลีเทคนิคของฮ่องกง นอกจากนี้ ในปี 2005 รัฐบาลได้ ใช้ระบบการศึกษาควบการฝึกอาชีพ หรือ National Dual Training System โดยผู้เรียนจะฝึก ปฏิบัติงานในโรงงานอุตสาหกรรมประมาณร้อยละ 70-80 และฝึกอบรมในห้องเรียนอีกร้อยละ 20-30 โดยใช้หลักสูตรแกนกลางด้านอาชีพของชาติ หรือ National Occupational Core Curriculum ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเตรียมคนสำหรับงานในปี 2020 ที่คาดว่าจะมีค่าความสำคัญ คือ การเงิน การท่องเที่ยว ธุรกิจ ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สุขภาพ การค้า การสื่อสารและโทรคมนาคม การเกษตร อุตสาหกรรมน้ำมันปาล์ม วิศวกรรมพลังงานน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ

1.6 เมียนมาร์ (หรือพม่า)

นโยบาย

ทบทุนระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะเพื่อปรับปรุงให้ทันสมัย โดยมีภาคีความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรเพื่อความช่วยเหลือจากนอกประเทศ อาทิ Asian Development Bank (ADB), องค์กรเพื่อความร่วมมือของเยอรมนี (GIZ), JICA ของญี่ปุ่น, UNESCO และ AusAID ของออสเตรเลีย เป็นต้น

เมียนมาร์ไม่มีองค์กรที่รับผิดชอบด้านอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ หน่วยงานต่างๆ จะฝึกอบรมพนักงานและเจ้าหน้าที่ของตนเอง และในทางปฏิบัติ กระทรวงต่างๆ ซึ่งมีมากถึง 21 กระทรวง จะกำกับแนะนำสถาบันการศึกษาในการผลิตคนตามคุณลักษณะที่หน่วยงานต้องการ ด้วยสภาพสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และความก้าวหน้าของการรวมเป็นประชาคมอาเซียน รัฐบาล เมียนมาร์ (กระทรวงศึกษาธิการ) ได้ประกาศทบทุนระบบการจัดการศึกษาเมื่อกุมภาพันธ์ 2012 เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยในยุคของสังคมความรู้ โดยมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักการที่ว่า ระบบการศึกษาของเมียนมาร์ “สร้างเสริมสังคมการเรียนรู้ เพื่อเผชิญความท้าทายในยุคของความรู้” และ “สร้างชาติที่เจริญก้าวหน้าและพัฒนาให้ทันสมัยด้วยการศึกษา”

ระบบการศึกษาของเมียนมาร์แบ่งเป็น 4 สาขาหลักคือ

1. ระดับปฐมวัย
2. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. อาชีวศึกษา
4. ระดับอุดมศึกษา

เมียนมาร์ได้กำหนดนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยแบ่งการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี โดยเริ่มต้นเมื่อกลางปี 2012 และสิ้นสุดกลางปี 2015

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวน ประเมิน และวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นอยู่

ขั้นตอนที่ 2 พิจารณาแก้ไขความบกพร่องและสร้างเสริมความสมบูรณ์เพื่อให้ เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกภาคส่วน

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติ

Ms. Robyn Jackson ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาและฝึกทักษะของ UNESCO ประจำสำนักงานในเมืองย่างกุ้งได้แสดงทัศนะว่า การอาชีวศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาประเทศของเมียนมาร์ และเป็นช่องทางจัดการศึกษาให้กับผู้ที่ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา อันจะเป็นหลักประกันความสำเร็จในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

เมียนมาร์ได้จัดตั้งคณะกรรมการด้านอาชีวศึกษาเมื่อปี 2014 โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นประธาน และอีกกระทรวงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญคือกระทรวงแรงงาน การจ้างงานและความมั่นคงทางสังคม (Ministry of Labour, Employment and Social Security) เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการจ้างงานและการพัฒนาทักษะ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2013 กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มีสำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาทักษะ การอุตสาหกรรมสัมพันธ์ การประกันคุณภาพและการออกใบรับรอง เมียนมาร์ได้จัดตั้งสำนักงานมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติตั้งแต่ปี 2007 แล้ว แต่ไม่มีผลงานเด่นชัดจนกระทั่งมีกฎหมายว่าด้วยการจ้างงานและการพัฒนาทักษะและการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมก็เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีศูนย์ฝึกอบรมที่จัดการอบรมอาชีพให้แก่ประชาชน

อย่างไรก็ตาม เมียนมาร์มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการฝึกอาชีพให้ประชาชน นั่นคือความไม่สะดวกในการเข้าถึงแหล่งพัฒนาความรู้ และทักษะทางการงานอาชีพ

เนื่องด้วยประชากรของเมียนมาร์ร้อยละ 70 เป็นแรงงานภาคเกษตรกรรม มีความเป็นอยู่อย่างยากจนมากที่สุด ทุกคนต้องทำงานเพื่อแลกค่าแรงเลี้ยงชีพ แม้จะเป็นจำนวนน้อยนิด จึงไม่มีเวลาไปเรียนหรือเข้ารับการฝึกอบรม อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่ขาดแคลนสาธารณูปโภค อาทิ ถนนและยานพาหนะ ทำให้การเดินทางไม่สะดวกอย่างยิ่ง ถึงแม้ประชากรบางกลุ่มอาจจะไม่ต้องประสบปัญหาการเดินทาง แต่ยังมีปัญหาอื่นๆ อาทิ ระบบการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา ความไม่มั่นใจในความสามารถของครูผู้สอน วัสดุอุปกรณ์ในการฝึกอบรมขาดแคลน มีไม่พอเพียง หรือล้าสมัย หลักสูตรที่สอนไม่ตรงกับความต้องการของตลาด จบการศึกษาแล้วไม่มีงานทำตามที่ตั้งใจ ฯลฯ เหล่านี้ทำให้การศึกษาและฝึกอบรมไม่ดึงดูดความสนใจ มีนักเรียนหยุดเรียนกลางคันจำนวนมาก ทั้งในระดับมัธยม วิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษา

1.7 ฟิลิปปินส์

นโยบาย

1. พัฒนาแรงงานฟิลิปปินส์ให้มีความสามารถระดับโลก พร้อมปลูกฝังค่านิยมทางจรรยาบรรณ อาทิ ความเป็นมืออาชีพ ศักดิ์ศรี ความรู้สึกรักชาตินิยม และ ความรับผิดชอบในหน้าที่
 2. พัฒนามาตรฐานความสามารถ และกำหนดกฎระเบียบในการฝึกอบรมให้เป็นรูปแบบเดียวกัน
 3. มีการจดทะเบียนและการออกใบอนุญาตสำหรับอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม
- ระบบการศึกษาของฟิลิปปินส์คล้ายคลึงกับของสหรัฐอเมริกา แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 4 ปี ก่อนเข้าสู่อาชีวศึกษา ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของหน่วยงานเฉพาะ คือ Technical Education and Skills Development Authority (TESDA) จัดตั้งขึ้นในปี 1994

การจัดการเรียนรู้และฝึกทักษะแก่ผู้เรียนมี 4 รูปแบบ คือ

1. ใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับนักเรียนที่ศึกษาสายอาชีพในระดับโรงเรียน มีระยะเวลา 1 ปี หรือไม่เกิน 3 ปี
2. ใช้ศูนย์ปฏิบัติงาน TESDA ประจำจังหวัดหรือในภูมิภาคเป็นฐานจัดการฝึกอบรม ระยะสั้นในลักษณะการศึกษานอกระบบ
3. ใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นการฝึกอบรมวิชาชีพเฉพาะตามความต้องการของชุมชน เพื่อช่วยผู้ประกอบการให้ได้พัฒนาตนเอง หรือเพื่อให้มีความรู้ในธุรกิจที่ต้องการประกอบอาชีพ
4. ใช้สถานประกอบการเป็นฐาน ในการจัดโครงการฝึกอบรมให้แก่ผู้ฝึกงาน หรือนักเรียน นักศึกษาที่ศึกษาในระบบควบภาคปฏิบัติ ซึ่งจะต้องดำเนินการ ณ สถานที่แห่งนั้น อาทิ บริษัท หรือสถานที่ตั้งของอุตสาหกรรม

ในฟิลิปปินส์มีสถานศึกษาสายอาชีวะมากถึง 4,510 แห่ง โดย 2,786 แห่ง หรือ ร้อยละ 62 เป็นสถานศึกษาเอกชน และ 1,714 แห่ง หรือร้อยละ 38 บริหารจัดการโดยรัฐบาล คือ TESDA

1.8 ลิงคโพร

นโยบาย

1. เน้นการส่งเสริมการศึกษาประยุกต์ในโพลีเทคนิคและสถาบันการศึกษาทางเทคนิค
2. มุ่งสร้างเสริมการเรียนการสอนแบบประยุกต์ ส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ และสนับสนุนการวิจัยและการประกอบกิจการ

ลิงคโพรเป็นแบบอย่างที่ดี ในการพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองต่อสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจที่มีความรู้เป็นฐาน จากที่การลงทุนด้านอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ย้ายไปประเทศจีน ลิงคโพรจึงต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ เพื่อไม่ต้องนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ลิงคโพรเชื่อว่าอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ จึงสร้างระบบอาชีวศึกษาที่เข้าสมัยและตอบสนองต่อเศรษฐกิจของประเทศและเศรษฐกิจโลกและสร้าง

แรงบันดาลใจให้แก่เยาวชนผู้เรียนด้วย ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่เยาวชนส่วนใหญ่ของลิงคโพรเลือกเรียนสายอาชีวะหลังจากจบชั้นมัธยม (O level) โดยร้อยละ 25 เข้าศึกษาใน Institute of Technical Education ใช้เวลาเรียน 2 ปี ร้อยละ 40 เข้าศึกษาใน Polytechnics ใช้เวลาเรียน 3 ปี คงมีเพียงร้อยละ 30 ที่เข้าศึกษามหาวิทยาลัย ส่วนอีกร้อยละ 5 เป็นผู้ที่ออกนอกระบบการศึกษาหลังจบชั้นมัธยม โดยอาจเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ลิงคโพรมีสถาบันอาชีวศึกษา 7 แห่ง เฉพาะ ITE 3 แห่ง และ Polytechnics 5 แห่ง ผู้สำเร็จการศึกษาจาก ITE สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ทันทีเพราะจะมีทักษะและความรู้เสมือนผู้ได้รับการฝึกงานมาแล้ว ส่วนผู้ที่จบการศึกษาจากโพลีเทคนิค โดยเฉพาะสถาบันนันยางโพลีเทคนิค (Nan Yang Polytechnics) นั้น ในช่วง 6 เดือนก่อนจบการศึกษา นักศึกษาจะได้เข้าทำงานในบริษัทประกอบการ ซึ่งนักศึกษาสามารถกำหนดแผนการเรียนได้ตามความสนใจหรือที่คิดว่าตนมีความถนัด โดยอยู่ในการดูแลของวิศวกรโรงงานและฝ่ายวิชาการของสถาบันการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาจะมีความรู้และทักษะเทียบเท่ามืออาชีพระดับกลาง

วิทยาลัยอาชีวศึกษาของสิงคโปร์จะเน้นการสอนด้านวิศวกรรมศาสตร์ บัญชี ธุรกิจ เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ศึกษาศาสตร์ นิเทศศาสตร์ วิทยาศาสตร์ด้านชีววิทยา สิ่งแวดล้อม การรักษาพยาบาล การดูแลสุขภาพอนามัย วิทยาศาสตร์ (ด้านการเรียนการสอน) มนุษย์ศาสตร์ อุตสาหกรรม ซึ่งล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลก ปัจจุบัน สิงคโปร์มีหลักการในการจัดการศึกษา คือสอนในสิ่งที่เป็นการความต้องการของตลาดแรงงาน และส่งเสริมให้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อจะสามารถทำงานได้ตลอดชีพ และมุ่งพัฒนาความรู้เพื่อออกสู่ตลาดโลก

สิงคโปร์ไม่เพียงเปิดวิทยาลัยสอนนักเรียน หากแต่ยังอบรมผู้บริหารและผู้นำทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาด้วย ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีผลประโยชน์ทั้งหมดได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเดียว เพื่อเป้าหมายร่วมกัน คือการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

1.9 ประเทศไทย

นโยบาย

1. สร้างเสริมภาพพจน์ของการศึกษาและการฝึกอบรมสายอาชีพ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในสถานะของหุ้นส่วน

2. มียุทธศาสตร์ที่เข้มแข็งในด้านการพัฒนาศักยภาพและสร้างเสริมความสามารถ

3. ขยายความเป็นหุ้นส่วนออกสู่ระดับโลก

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่กำหนดขอบเขตการบริหารจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษาไว้อย่างครอบคลุมกว้างขวาง หากแต่บริบทด้านการต่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ไทยต้องปรับปรุงการเรียนการสอน และจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่เป็นสากล รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลก

ทั้งนี้ จะได้กล่าวรายละเอียดในบทที่ 5 ต่อไป

1.10 เวียดนาม

นโยบาย

1. ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่เดิม

2. รวบรวมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมเพื่อสร้างระบบรองรับสำหรับกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงแรงงาน

3. ทบทวนเกี่ยวกับสถาบันอาชีวศึกษาบางแห่งที่ดำเนินการโดยเอกชน

4. พัฒนาขีดความสามารถของผู้บริหารและครูของสถาบันอาชีวศึกษา

นับตั้งแต่เริ่มศตวรรษที่ 21 รัฐบาลเวียดนามให้ความสำคัญและจัดลำดับความเร่งด่วนทางนโยบายในเรื่องการลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ เพราะเวียดนามมีประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราสูง (ประมาณ 77 ล้านคนในปี 2001) ส่วนใหญ่เป็นแรงงานในชนบทที่ยากจน วิธีดำเนินการคือให้การศึกษาและฝึกอบรมซึ่งการปฏิรูปอาชีวศึกษาเพื่อผลิตแรงงานที่มีความรู้และทักษะตามความต้องการของตลาดแรงงานเป็นหนทางหนึ่ง กล่าวคือ มีการปรับปรุงหลักสูตรอาชีวศึกษา ฝึกอบรมครูผู้สอน เปิดทางให้กิจการทางธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการเรียนการสอนโดยร่วมมือกับ

สถาบันการศึกษา การกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา งบประมาณ และระบบการบริหารจัดการ และที่สำคัญ รัฐบาลเห็นความจำเป็นต้องร่วมมือกับสถาบันอาชีวศึกษานานาชาติ

รัฐบาลเวียดนามได้จัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในระดับโรงเรียนและวิทยาลัย 300 แห่ง สอนหลักสูตรสายอาชีพด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การดูแลสุขภาพอนามัย การท่องเที่ยว การก่อสร้าง และการคมนาคมขนส่ง ทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานไว้ดังนี้

1. จัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นและโครงการอบรมต่อเนื่องให้แก่บุคคลทั่วไป เพื่อให้มีความรู้และความสามารถในการอาชีพเฉพาะด้าน และมีประกาศนียบัตรรับรองให้

2. จัดโครงการฝึกอบรมระยะเวลา 1-2 ปี ให้กับนักเรียนที่จบชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลาย โดยออกประกาศนียบัตรรับรองคุณสมบัติในระดับ 1-3 ผู้สำเร็จการศึกษาจะรับจ้างทำงานได้ในฐานะแรงงานฝีมือ (skilled workers)

3. จัดระบบอาชีวศึกษาระยะเวลาหลักสูตร 2-3 ปี โดยรวมเอาวิชาตามหลักสูตรพื้นฐานไว้กับวิชาชีพเฉพาะ ซึ่งผู้เรียนอาจศึกษาต่อในระดับปริญญาต่อไป

2. การอาชีวศึกษาในอาเซียน

จากการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาของ 10 ประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน จะเห็นได้ว่า ประเทศที่มีศักยภาพสูงสุด คือ สิงคโปร์ ซึ่งประสบความสำเร็จในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยการจัดบริการทางการศึกษานับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งประเทศ ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของสิงคโปร์คือ ผู้นำที่เข้มแข็งและธำรงความมุ่งมั่น ได้แก่อธิบดีประธานาธิบดี ลี กวน ยู ผู้สร้างชาติมาด้วยความสามารถทางปัญญาของตนเอง เพราะสิงคโปร์เป็นเพียงเกาะเล็กที่เคยเป็นส่วนหนึ่งของมาเลเซีย มีพื้นที่ไม่เกิน 700 ตารางกิโลเมตร ไม่มีทรัพยากรธรรมชาติใดมีค่ามากกว่าทรัพยากรมนุษย์ที่มีสติปัญญา นำพาประเทศให้มั่งคั่ง

ประเทศที่มีศักยภาพแต่ยังอยู่ระหว่างดำเนินงานตามแผนพัฒนา คือ บรูไนดารุสซาลาม ซึ่งมีบริบทภายในประเทศเอื้ออำนวยให้ประสบความสำเร็จตามแผน กล่าวคือ มีการปกครองที่มั่นคง มีผู้นำที่เข้มแข็ง และมีเงินทุนจากทรัพยากรน้ำมันที่รัฐบาลนำมาใช้ในการส่งเสริมให้เยาวชนทุกคนได้รับการศึกษามากที่สุดทั้งในประเทศและต่างประเทศในความอุปถัมภ์ของรัฐบาล

ประเทศที่กำลังพัฒนาแต่มีศักยภาพสูง คือ เวียดนาม ซึ่งมีปัจจัยส่งเสริมสำคัญ คือ แผ่นดินที่มีชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกติดคาบสมุทรอินโดจีน ทอดยาวถึง 3,450 กิโลเมตร แต่ที่สำคัญเหนือสิ่งใดคือทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความมุ่งมั่นและมีเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาประเทศและผันเศรษฐกิจออกสู่ตลาดโลก

ประเทศอื่นๆ แม้จะมีปัจจัยส่งเสริม อาทิ อินโดนีเซียมีประชากรจำนวนมาก ประเทศไทยมีดินแดนอุดมสมบูรณ์ มาเลเซียมีชายฝั่งทะเลโอบรอบและมีทรัพยากรน้ำมัน แต่มีปัจจัยที่ไม่ส่งเสริมความเจริญทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับ ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และฟิลิปปินส์ นั่นคือความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม ทำให้ประชาชนไม่ได้รับโอกาสอย่างทั่วถึง ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การผูกขาดอำนาจในกลุ่มบุคคล นโยบายที่เอื้อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม และระบบอุปถัมภ์ในการบริหารงาน ล้วนเป็นอุปสรรคประการต่างๆ ที่อาจ

แก้ไขได้ด้วยเครื่องมือสำคัญตามคำแนะนำขององค์การสหประชาชาติ นั่นคือ “การศึกษา” เพื่อเปลี่ยนชีวิตใหม่ให้กับประชาชนและประชากรโลกโดยรวม

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษาในประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างตามบริบทของแต่ละประเทศ แต่กรอบความร่วมมืออาเซียนจะเป็นวิถีที่ทุกประเทศจะปรับตัวเข้าหากัน ซึ่ง SEAMEO Congress (21-22 ตุลาคม 2014/2557 โรงแรมอมารีวอเตอร์เกต กรุงเทพฯ) ได้สรุปยุทธศาสตร์และความร่วมมือของอาเซียนไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาครูอาชีพศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในอาชีพ (Professional development of TVET teachers) อาเซียนมุ่งมั่นที่จะพัฒนาครูที่มีความรู้ความสามารถและชำนาญการสอน เพื่อสร้างผลผลิตทางการอาชีพศึกษาที่มีคุณภาพ

2. การถ่ายทอดความรู้ทางทักษะและส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Transferability of skills and lifelong learning) การเรียนการสอนสายอาชีพศึกษานั้นเน้นความเชี่ยวชาญในทางปฏิบัติ ดังนั้น การจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดปฏิบัติจนมีความเชี่ยวชาญจึงเป็นหลักการสำคัญ และให้ผู้เรียนได้สร้างความคุ้นเคยกับการต้องแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้น เท่ากับเป็นการฝึกให้รู้จักการเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้เมื่อได้ปฏิบัติงานในอาชีพแล้ว ก็สามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้

3. นักเรียนสามารถเคลื่อนย้ายและมีศักยภาพที่จะได้รับการว่าจ้างงานได้ (Student mobility and employability) สถาบันการอาชีพศึกษาในอาเซียนน่าที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนถ่ายย้ายโอนไปเรียนในสถาบันอื่นได้ อาจเพราะผู้เรียนต้องย้ายถิ่นฐานตามครอบครัว หรือสถาบันอื่นมีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นๆ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน นอกจากนั้น สถาบันการอาชีพศึกษาควรยอมรับนักศึกษาที่ทำงานอาชีพอยู่ด้วย เพราะการประกอบอาชีพเป็นการช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกหัดทำงานในสถานการณ์ที่เป็นจริง เป็นการฝึกหัดทักษะและความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ของนักศึกษาจะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย

4. การหลอมรวมข้อกำหนดด้านคุณภาพ (Synchronization of qualifications framework) อาเซียนจะกำหนดคุณภาพของการอาชีพศึกษาให้อยู่ในกรอบเดียวกันซึ่งจะเป็นความสะดวกในการรับรองคุณภาพของผลผลิตทางการอาชีพศึกษาของอาเซียนในตลาดแรงงานทั่วโลก

5. การจัดระบบการรับรองมาตรฐานการอาชีพศึกษา (TVET accreditation system) อาเซียนจะจัดให้มีระบบเดียวกันเพื่อประกันคุณภาพการอาชีพศึกษาของอาเซียน

6. ความร่วมมือกับภาคแรงงานและภาคอุตสาหกรรม (Collaboration with labour and industrial sectors) เป็นความจำเป็นที่รัฐจะต้องขอความร่วมมือจากภาค แรงงานและภาคอุตสาหกรรม เพื่อที่จะได้รู้ความต้องการของตลาดแรงงานที่เป็นปัจจุบัน และเพื่อเป็นที่รองรับนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาแล้ว หรือที่กำลังศึกษาอยู่ได้ฝึกหัดปฏิบัติงาน

7. การกำหนดข้อปฏิบัติในการประกันคุณภาพ (Practice of quality assurance) อาเซียน จะกำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการประกันคุณภาพการอาชีพศึกษาของอาเซียน

8. มีการหารือแบ่งปันความรู้อย่างสม่ำเสมอ (Continuous knowledge sharing and dialogues) อาเซียนจะมีการประชุมหารือกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจะจัดให้มีเวทีการเสวนาความรู้ในทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการด้านการอาชีวศึกษา เพื่อรักษาความทันสมัยของการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน

9. การใช้ระบบธรรมาภิบาล (Good governance) อาเซียนจะดำเนินการทุกขั้นตอนให้เป็นระบบที่โปร่งใส ทุกประเทศสมาชิกจะมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาคในการกำหนด และตรวจสอบมาตรการ หลักเกณฑ์และมาตรฐานและตัดสินใจด้วยมติเอกฉันท์โดยยึดหลักคุณภาพและประสิทธิภาพที่สร้างความมั่นใจ

10. ขยายเครือข่ายเพื่อแบ่งปันความรู้ (Expansion of network for knowledge sharing) อาเซียนจะแสวงหาพันธมิตรเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์และเข้าสมัยเพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ มีความรู้เท่าเทียมกันอย่างทั่วถึง

SEAMEO VOCTECH ได้กำหนดทิศทางดำเนินการไว้ด้วย กล่าวคือ

1. จัดการประชุมนโยบาย เพื่อกำหนดทำที่ร่วมกันเกี่ยวกับวิสัยทัศน์การอาชีวศึกษาของอาเซียน หลังจากปี 2015

2. รวบรวมแนวคิดของภูมิภาคเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ก่อนนำมาหลอมรวมเพื่อให้เกิดแนวปฏิบัติที่เป็นกลาง

SEAMEO VOCTECH ได้กำหนดแผนพัฒนา 5 ปี ฉบับที่ 5 มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งกำหนดดำเนินงานในช่วงปีงบประมาณ 2014/2015-2018/2019 (5th Five-Year Development Plan: Ensuring Greater Impact of TVET for Sustainable Development.) เน้นประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาเพื่อความเป็นมืออาชีพ [Professional Development (Professionalism)] เพื่อแสวงหาผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนด้านการอาชีวศึกษา

2. การวิจัยและการพัฒนา โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางบริบท [Research and Development (Respect for diversity)] เพื่อสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการในแขนงการอาชีวศึกษาโดยเคารพต่อความแตกต่างทางบริบทของประเทศสมาชิก

3. การจัดการเรียนรู้เพื่อความน่าเชื่อถือ [Knowledge Management (Accountability)] เพื่อให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ออกสู่ตลาดแรงงานได้ด้วยความมั่นใจในการว่าจ้างงาน

4. ความยั่งยืนขององค์การที่มุ่งหมายความเป็นเลิศ [Organisational Sustainability (Excellence)] อาเซียนจะธำรงความมุ่งหมายที่จะเป็นเลิศด้านการอาชีวศึกษา เพื่อผลิตแรงงานที่มีฝีมือเข้าสู่ตลาดแรงงานของโลก

5. ความเป็นรูปธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการธุรกิจ [Visibility and Corporate Social Responsibility (Innovativeness)] สินค้าและบริการของอาเซียนต้องมีคุณภาพเป็นที่ประจักษ์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยนวัตกรรมใหม่ๆ ที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สรุปความในบทที่ 4 นี้จะเห็นได้ว่า ประเทศสมาชิกอาเซียนยังจัดระบบการศึกษาตามบริบทของแต่ละประเทศ อันถูกกำหนดด้วยปัจจัยหลักทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในประเทศและปัจจัยภายนอกจากต่างประเทศและสังคมโลก อย่างไรก็ตาม นับแต่ปี

2559/2016 นี้เป็นต้นไป ความเป็นหนึ่งเดียวใต้หลังคาประชาคมอาเซียน และการยกระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อสร้างผลผลิตที่ได้มาตรฐานอาเซียน บนหลักการ One-based production ทำให้อาเซียนต้องปรับมาตรฐานการศึกษาให้ทัดเทียมกัน ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า อาเซียนได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาในภูมิภาคที่เป็นการตอบรับมติของสหประชาชาติ คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืน อันแสดงถึงการเตรียมพร้อมที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลก

บทที่ 5

การอาชีวศึกษาในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มการจัดการเรียนรู้สายอาชีพเป็นระบบในพ.ศ. 2441 (ค.ศ.1898) โดยได้แยกการจัดการเรียนรู้เป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนสามัญศึกษาสอนวิชาสามัญ และโรงเรียนวิสามัญศึกษาสอนวิชาเฉพาะ ให้เกิดความชำนาญเพื่อออกไปประกอบอาชีพ ถึงพ.ศ. 2453 (ค.ศ.1910) จึงได้มีโรงเรียนอาชีวศึกษาของไทยจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก ได้แก่โรงเรียนพาณิชยการที่วัดมหาพฤฒาราม และที่วัดราชบูรณะ

ต่อมาในพ.ศ. 2456 (ค.ศ.1913) พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งโรงเรียนเพาะช่าง เพื่อผลิตช่างฝีมือสาขาต่างๆ และใน พ.ศ. 2460 (ค.ศ.1917) ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประมงกสิกรรม

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2475 (ค.ศ.1932) กำหนดว่า วิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาชีพซึ่งจัดให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ ได้แก่ กสิกรรม หัตถกรรม และพาณิชยการ แต่คำว่า อาชีวศึกษา ปรากฏเป็นครั้งแรกในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2479 (ค.ศ.1936) แบ่งการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือขั้นต้น ขั้นกลาง และขั้นสูง รับนักเรียนจากโรงเรียนสามัญศึกษาทุกระดับชั้น

ในพ.ศ. 2481 (ค.ศ.1938) กรมวิชาการ กระทรวงธรรมการ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาสายอาชีพ และเมื่อเปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2484 (ค.ศ.1941) ได้จัดตั้งกรมอาชีวศึกษาขึ้นแทนกรมวิชาการ ต่อมา ในพ.ศ. 2546 (ค.ศ.2003) ได้ปรับโครงสร้างใหม่เป็น “สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)” มีอำนาจหน้าที่ดูแลสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 421 แห่ง ใน 77 จังหวัดทั่วประเทศ แบ่งตามลักษณะหลักสูตรได้ดังนี้

1. วิทยาลัยเทคนิค 120 แห่ง
2. วิทยาลัยอาชีวศึกษา 37 แห่ง
3. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี 43 แห่ง
4. วิทยาลัยสารพัดช่าง 52 แห่ง
5. วิทยาลัยการอาชีพ 137 แห่ง
6. วิทยาลัยพาณิชยการ 5 แห่ง
7. วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมต่อเรือ 3 แห่ง
8. วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม 2 แห่ง
9. วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว 3 แห่ง
10. วิทยาลัยประมง 4 แห่ง
11. กาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง 1 แห่ง
12. วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ 12 แห่ง

13. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ 1 แห่ง

14. วิทยาลัยการอาชีวศึกษา 1 แห่ง

โดยกำหนดหลักสูตรดังนี้

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง
 2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 3. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
 4. หลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ
- ทั้งนี้ ได้จัดการเรียนรู้ 9 วิชาหลัก คือ

1. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
2. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม / บริหารธุรกิจ
3. ประเภทวิชาศิลปกรรม
4. ประเภทวิชาคหกรรม
5. ประเภทวิชาเกษตรกรรม
6. ประเภทวิชาประมง
7. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
8. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
9. ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การจัดการเรียนรู้ด้านอาชีวศึกษาที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน เป็นความพยายามที่จะสนองตอบความต้องการในตลาดแรงงานของไทยโดยทั่วไป หากยังไม่ได้เจาะจงเป้าหมายจำเพาะ อาทิ บริบทโลกในศตวรรษที่ 21 และการกระจายอาชีพในกระแสโลกาภิวัตน์ และการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามวาระโลก

1. อาชีพคนไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดการงานอาชีพที่สงวนไว้สำหรับบุคคลสัญชาติไทย คือ พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 โดยมอบหมายให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้ ห้ามคนต่างด้าวทำงาน 39 ประเภทดังต่อไปนี้เพื่อเป็นการค้าหรือหารายได้

“ได้แก่

1. งานกรรมกร
2. งานกลีกรรม งานเลี้ยงสัตว์ งานป่าไม้ หรืองานประมง ยกเว้นงานที่ใช้ความชำนาญงานเฉพาะสาขา หรืองานควบคุมดูแลฟาร์ม
3. งานก่ออิฐ งานช่างไม้ หรืองานก่อสร้างอื่น
4. งานแกะสลักไม้
5. งานขับขี่ยานยนต์ หรืองานขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ใช้เครื่องจักรหรือเครื่องกลยกเว้นงานขับขี้อุปกรณ์ระหว่างประเทศ

6. งานขายของหน้าร้าน
7. งานขายทอดตลาด
8. งานควบคุม ตรวจสอบ หรือให้บริการทางบัญชี ยกเว้นงานตรวจสอบภายในเป็นครั้ง

คราว

9. งานเจียรระไน หรือขัดเพชรหรือพลอย
10. งานตัดผม งานตัดผม หรืองานเสริมสวย
11. งานทอผ้าด้วยมือ
12. งานทอเสื่อ หรืองานทำเครื่องใช้ด้วยกก หวาย ปอ ฟาง หรือเยื่อไม้ไผ่
13. งานทำกระดาษสาด้วยมือ
14. งานทำเครื่องเงิน
15. งานทำเครื่องดนตรีไทย
16. งานทำเครื่องถม
17. งานทำเครื่องทอง เครื่องเงิน หรือเครื่องนาก
18. งานทำเครื่องลงหิน
19. งานทำตุ๊กตาไทย
20. งานทำที่นอนหรือผ้าห่มนวม
21. งานทำบาตร
22. งานทำผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมด้วยมือ
23. งานทำพระพุทธรูป
24. งานทำมีด
25. งานทำร่มด้วยกระดาษหรือผ้า
26. งานทำรองเท้า
27. งานทำหมวก
28. งานนายหน้า หรืองานตัวแทน ยกเว้นงานนายหน้าหรืองานตัวแทนในธุรกิจการค้าระหว่างประเทศ
29. งานในวิชาชีพวิศวกรรม สาขาวิศวกรรมโยธา ที่เกี่ยวกับงานออกแบบและคำนวณ วิจัย จัดระบบ วางโครงการ ทดสอบ ควบคุมการก่อสร้าง หรือให้คำแนะนำ ทั้งนี้ ไม่รวมงานที่ต้องใช้ความชำนาญพิเศษ
30. งานในวิชาชีพสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับงานออกแบบ เขียนแบบประมาณราคา อำนวยการก่อสร้าง หรือให้คำแนะนำ
31. งานประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย
32. งานปั้นหรือทำเครื่องปั้นดินเผา
33. งานมวนบุหรืด้วยมือ
34. งานมัดคุเทศก์ หรืองานจัดนำเที่ยว
35. งานเร่ขายสินค้า
36. งานเรียงตัวพิมพ์อักษรไทยด้วยมือ

37. งานสาวและบิดเกลียวใหม่ด้วยมือ
38. งานเสมียนพนักงานหรืองานเลขานุการ
39. งานให้บริการทางกฎหมายหรืออรรถคดี”

(บัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522)

ที่มา: ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 96 ตอนที่ 80 วันที่ 14 พฤษภาคม พุทธศักราช 2522

งานอาชีพทั้ง 39 ประเภท ดังกล่าวข้างต้น เป็นการกำหนดข้อสงวนด้านอาชีพสำหรับคนไทย ตามบริบทของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม เมื่อกาลเวลาผ่านไป สถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งแวดล้อม ได้มีกฎหมายและกฎกระทรวงที่ผ่อนผันการทำงานของคนต่างด้าวเพิ่มขึ้น อาทิ

“พระราชกฤษฎีกา 30 เมษายน พ.ศ. 2522 อนุญาตให้คนต่างด้าวทำงานตามวัตถุประสงค์ต่อไปนี้ได้

1. เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลในการพัฒนาการศึกษาของชาติ รวมทั้งการฝึกอบรมครูและอาจารย์ และการสอนนักศึกษาหรือนิสิตในระดับวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. เพื่อให้ความช่วยเหลือในการฝึกสอนการกีฬาให้แก่นักกีฬาตามข้อตกลงกับองค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย หรือเพื่อเข้าร่วมในการแข่งขันกีฬาในราชอาณาจักรเป็นเวลาไม่เกินสามสิบวัน

หรือ

3. เพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมหรือศิลปะ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชกฤษฎีกานี้”

และต่อมา ได้มี “พระราชกฤษฎีกา กำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจบางประการในราชอาณาจักรไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 ให้เพิ่มข้อความนี้

4. เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประชุม การจัดสัมมนา หรือการจัดนิทรรศการ หรือเพื่อแสดงความเห็นหรือสาธิตในการประชุมสัมมนา หรือนิทรรศการ ทั้งนี้ เฉพาะในกรณีที่ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจเป็นผู้ร่วมจัดหรือได้รับทราบ และมีกำหนดเวลาไม่เกินสามสิบวัน”

โดยมีหมายเหตุท้ายพระราชกฤษฎีกาปรากฏอยู่ว่า

“เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่ในปัจจุบันปรากฏว่ามีคนต่างด้าวเดินทางเข้ามาในราชอาณาจักร ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประชุม การจัดสัมมนา หรือการจัดนิทรรศการ หรือเพื่อแสดงความเห็นหรือสาธิตในการประชุม สัมมนา หรือนิทรรศการ อยู่เป็นประจำ ซึ่งนอกจากจะนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาใช้จ่ายในราชอาณาจักรแล้ว ยังนำวิชาการและเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามาเผยแพร่อีกด้วย ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและการพัฒนาทางวิชาการและเทคโนโลยีของประเทศ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกากำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจบางประการในราชอาณาจักรไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติ การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 พ.ศ. 2522

เพื่อกำหนดให้คนต่างด้าวดังกล่าวไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้”

“พระราชกฤษฎีกา กำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536 มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน (1) และ (2) ของบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาฯ พ.ศ. 2522 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(1) งานกรรมกร ยกเว้นงานกรรมกรในเรือประมงตาม (2)

(2) งานกสิกรรม งานเลี้ยงสัตว์ งานป่าไม้ หรืองานประมง ยกเว้นงานที่ใช้ความชำนาญเฉพาะสาขา งานควบคุมดูแลฟาร์ม หรืองานกรรมกรในเรือประมงเฉพาะการประมงทางทะเล”

“พระราชกฤษฎีกา กำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2543 มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน (39) ของบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(39) งานให้บริการทางกฎหมายหรืออรรถคดี ยกเว้น

(ก) งานปฏิบัติหน้าที่อนุญาตตุลาการ

(ข) งานว่าต่างแก้ต่างในชั้นอนุญาตตุลาการ ถ้ากฎหมายซึ่งใช้บังคับแก้ไขข้อพิพาทที่พิจารณาโดยอนุญาตตุลาการนั้นมีใช้กฎหมายไทย หรือ เป็นกรณีที่ไม่ต้องขอบังคับคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการนั้นในราชอาณาจักรไทย”

หมายเหตุท้ายพระราชกฤษฎีกามีความปรากฏอยู่ว่า-เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาตตุลาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระงับข้อพิพาททางการพาณิชย์ระหว่างประเทศกำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมกระบวนการอนุญาตตุลาการในประเทศไทย สมควรกำหนดยกเว้นให้คนต่างด้าวสามารถ ปฏิบัติหน้าที่อนุญาตตุลาการ รวมถึงว่าต่างแก้ต่างในชั้นอนุญาตตุลาการได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

“พระราชกฤษฎีกา “กำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจบางประการในราชอาณาจักร ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548” ให้เพิ่มข้อความต่อไปนี้

5. เพื่อทำงานระหว่างทางท่องเที่ยวภายใต้กรอบของบันทึกความเข้าใจ หรือบันทึกความตกลงที่รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ

หมายเหตุท้ายพระราชกฤษฎีกา-เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจกับรัฐบาลต่างประเทศ เพื่อให้บุคคลของประเทศคู่ภาคีเข้ามาทำงานระหว่างท่องเที่ยวได้เป็นการชั่วคราว สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกฤษฎีกากำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจบางประการในราชอาณาจักร ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 พ.ศ. 2522 เพื่อกำหนดให้คนต่างด้าวดังกล่าวไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้”

“พระราชกฤษฎีกา กำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2548 ได้แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับ พ.ศ. 2522 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2536 โดยให้ใช้ข้อความต่อไปนี้

(1) งานกรรมกร ยกเว้นงานกรรมกรในเรือประมงตาม

(2) งานที่ห้ามคนต่างด้าวทำตาม(1)ไม่ใช่บังคับแก่คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองภายใต้ข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งชาติอื่น และคนต่างด้าวที่ได้รับการกำหนดสถานะให้เป็นคนเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง”

ด้วยเหตุนี้ คนต่างด้าวจึงทำงานกรรมกรได้ โดยมีเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2548 ซึ่งปรากฏหมายเหตุข้างท้ายอยู่ว่า-เหตุผลในการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานไทยซึ่งทำงานอาชีพกรรมกรเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว สมควรกำหนดยกเว้นให้คนต่างด้าวซึ่งเข้ามาในราชอาณาจักรตามข้อตกลงว่าด้วยการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลต่างประเทศ และคนต่างด้าวที่ได้รับการกำหนดสถานะให้เป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมีใบสำคัญถิ่นที่อยู่ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ได้แก่ ชาวเวียตนามอพยพ อดีตทหารจีนคณะชาติและจีนฮ่ออพยพ พลเรือน อดีตโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา ไทยลื้อ ผู้อพยพเชื้อสายไทย จากจังหวัดเกาะกง กัมพูชา ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเชื้อสายไทย จีนฮ่ออิสระ เนปาลอพยพ ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่า ชาวเขาที่อพยพเข้ามาก่อนวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2528 ผู้หลบหนีเข้าเมืองชาวลาวภูเขาที่เคยอาศัยอยู่ในประเทศไทย บุคคลบนพื้นที่สูง ชุมชนบนพื้นที่สูง และม้งในที่พักสงฆ์ถ้ากระบอก สามารถทำงานในอาชีพกรรมกรได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551 มาตรา 3 ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และ พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติฯ พ.ศ. 2551 เป็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าวให้เป็นระบบที่ควบคุมและตรวจสอบได้ กล่าวคือ กำหนดให้คนต่างด้าวต้องมีใบอนุญาตทำงาน แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการทำงานของคนต่างด้าว การกำกับดูแล บทกำหนดโทษ ฯลฯ เป็นต้น และมีหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฯ ปรากฏอยู่ว่า เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติเกี่ยวกับการทำงานของคนต่างด้าวตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 ไม่สอดคล้องกับลักษณะการเคลื่อนย้ายแรงงานในระบบเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน และโดยที่แรงงานต่างด้าวเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ กรณีนี้จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการทำงานของคนต่างด้าวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ในการยกระดับความร่วมมือเป็นประชาคมอาเซียนเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ประเทศสมาชิกได้ทำความตกลงเปิดเสรีการงาน 8 อาชีพ ได้แก่

1. อาชีพวิศวกร (Engineering Services)
2. อาชีพพยาบาล (Nursing Services)
3. อาชีพสถาปนิก (Architectural Services)

4. อาชีพการสำรวจ (Surveying Qualifications)
5. อาชีพนักบัญชี (Accountancy Services)
6. อาชีพทันตแพทย์ (Dental Practitioners)
7. อาชีพแพทย์ (Medical Practitioners)
8. อาชีพผู้นำทางท่องเที่ยว (Tourism Professionals)

การกำหนดมาตรฐานของงานอาชีพทั้ง 8 จึงเป็นเรื่องเร่งด่วน และไทยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดหลักสูตรการศึกษาเพื่อสร้างผลผลิตป้อนตลาดแรงงานอาเซียน

ประเทศไทยมีบริบททางภูมิศาสตร์กายภาพที่ได้เปรียบประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นับเป็นความชาญฉลาดของบรรพบุรุษไทยที่ได้จับจองดินแดนสุวรรณภูมิซึ่งมีดิน น้ำ อากาศ เหมาะสมกับกิจกรรม ไทยจึงได้ชื่อว่าเป็นอยู่ช้ำอู่ น้ำ ซึ่งไทยควรธำรงรักษาชื่อเสียงในด้านนี้ และสงวนผืนดินแม่น้ำไว้เป็นพื้นที่ทำกินของประชาชนชาวไทย เพื่อแผ่นดินไทยจะเป็นครัวของโลกในอนาคต

ตามทฤษฎีของอาดัม สมิธ (Adam Smith) ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็นปรมาจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์ของโลก จากหนังสือที่มีชื่อเสียงและเป็นต้นฉบับของบทเรียนด้านเศรษฐศาสตร์ คือ The Wealth of Nations หรืออาจเทียบเป็นภาษาไทยได้ความว่า ทรัพย์สมบัติของชาติ ซึ่งบ่งชี้ว่าประเทศที่มั่งคั่งร่ำรวยนั้น ไม่เพียงแต่จะต้องมีแผ่นดินกว้างใหญ่และตั้งอยู่ในที่มีดินฟ้าอากาศเหมาะสม หากจะต้องมีแรงงานที่มีกำลังความสามารถด้วย ไม่ว่าจะเป็นคนวัยฉกรรจ์ เด็ก หรือคนชรา ถ้าทุกคนได้ทำงานตามกำลังความสามารถ

ประเทศไทยมีแผ่นดินและผืนน้ำที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอาจกล่าวได้ว่าเป็นแหล่งดิน น้ำ ภูมิอากาศที่ดีที่สุดในโลก ชาวไทยจึงมีชื่อเสียงระดับโลก ผลไม้ไทยจึงมีรสชาตพิเศษ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงสมควรส่งเสริมการผลิตแรงงานภาคเกษตร และสนับสนุนการฝึกอาชีพที่มีพื้นฐานทางการเกษตรและกสิกรรม ให้ประชาชนได้เรียนรู้และสามารถประกอบอาชีพได้ตลอดชีวิต อีกทั้งต้องสงวนอาชีพสาขากรรมและอุตสาหกรรมอันเนื่องมาจากการเกษตรและประมงไว้ให้คนไทยเท่านั้น

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นรัชกาลในปัจจุบัน ทรงเป็นปราชญ์แห่งแผ่นดิน ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกลและพระวิสัยทัศน์ที่ยากจะเปรียบเทียบได้ ทรงคิดค้นและทรงริเริ่มโครงการในพระราชดำริจำนวนมากกว่า 3000 โครงการที่เกี่ยวกับการเกษตร พลังงาน และการอนุรักษ์พืชพันธุ์ไม้ และการปรับสภาพภูมิอากาศ อาทิ การเกษตรทฤษฎีใหม่ การเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง โครงการฝนหลวง โครงการชลประทาน โครงการปาล์มน้ำมันและการผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพ โครงการแก้มลิงเพื่อปรับสภาพดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก โครงการปลูกหญ้าแฝกเพื่อรักษาดินและน้ำ โครงการกักหน้ำน้ำช่วยพัฒนาเพื่อรักษาสภาพน้ำ ฯลฯ

พระวิริยะอุตสาหะที่ทรงงานหนัก เพื่อประชาชนจะได้มีการงานอาชีพพอกินพอกิน เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลก องค์การสหประชาชาติจึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตูลเกล้าฯ ถวายรางวัลการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (UNDP Human Development for Lifetime Achievement Award) โดยนายโคฟี อันนัน (Kofie Annan, Ghanaian, born 8 April 1938, in office 1 January

1997-31 December 2006) เลขานุการสหประชาชาติ (คนที่ 7) ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 และเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2557 (ค.ศ.2014) องค์การสหประชาชาติได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ประกาศให้วันที่ 5 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพ เป็น “วันดินโลก” หรือ World Soil Day เพื่อเป็นสัญลักษณ์เฉลิมพระเกียรติยศตามพระปรมาภิไธย “ภูมิพล” ซึ่งมีความหมายว่า “พลังของแผ่นดิน” และประกาศให้ปี 2015/2558 เป็น “ปีดินสากล” เพื่อเน้นย้ำความสำคัญของดินที่มีต่อความมั่นคงด้านอาหารของโลก

พระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทำให้ประเทศไทยได้ชื่อว่า เป็น “คลินิกหมอดิน” เพราะพื้นแผ่นดินเป็นแหล่งผลิตอาหาร ดังนั้น สุขภาพของดินจึงมีผลโดยตรงต่อสุขภาพของคน

2. การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

การยกระดับความร่วมมือของ 10 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรืออาเซียน ให้มีสถานะเป็นประชาคมอาเซียน เสมือนเป็นตลาดเดียวในระบบเศรษฐกิจโลก ซึ่งได้มีผลตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม 2015/2558 ประเทศไทยจะต้องจัดเตรียมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพแข่งขันได้ และสามารถเป็นผู้นำได้ ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ได้เตรียมการจัดการศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนไว้ดังนี้

1. สำรวจความต้องการในตลาดแรงงานของประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อกำหนดแผนตั้งรับ

2. ปรับหลักสูตรการอาชีวศึกษาทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับหลักสูตรอาชีวศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น โดยให้ความสำคัญแก่การศึกษา 3 วิชา ได้แก่

2.1 ภาษาต่างประเทศ ที่สำคัญคือภาษาอังกฤษ เพื่อผู้เรียนจะมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร กับชาวต่างประเทศ

2.2 พัฒนาทักษะด้านสารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการติดต่อสื่อสาร

2.3 พัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับบุคคลต่างวัฒนธรรม

และเน้นการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. เศรษฐกิจพอเพียง

2. เทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม (green technology)

ในการบริหารงานภาครัฐเพื่อมุ่งสู่ความเป็นครัวโลก รัฐสมควรสนับสนุนการเรียนการสอนและการฝึกทักษะด้านการงานอาชีพสาขาเกษตรกรรมและประมงเป็นเป้าหมายหลัก โดยต้องคำนึงถึงแรงงานภาคเกษตรกรรม ซึ่งประชาชนทุกวัยสามารถมีส่วนร่วมได้ตามศักยภาพและกำลังความสามารถ

การเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อเกษตรกรรม รัฐต้องให้ความรู้แก่ประชาชน ทั้งในระดับโรงเรียน สถาบันการศึกษา และชุมชนภาคเกษตร เพื่อจะสามารถปรับตัว แก้ปัญหา และสร้างนวัตกรรมใหม่ได้อย่างเหมาะสม

เมื่อให้องค์ความรู้แล้ว รัฐควรสนับสนุนการประกอบอาชีพด้วยการจัดสรรที่ดินให้ประชาชนทำกิน อย่างน้อยครัวเรือนละ 15 ไร่ (เป็นจำนวนตามพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง) หรือตามสัดส่วนของที่ดินเพื่อการเกษตรในท้องที่ จัดการฝึกอบรมระหว่างทางประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเทคนิคใหม่ ให้การอุดหนุนด้านเงินทุนการศึกษาแก่ครอบครัวเกษตรกร ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจนจบอาชีวศึกษา สนับสนุนการแลกเปลี่ยนและการศึกษาดูงานในต่างประเทศ ที่สำคัญกว่าสิ่งอื่นใด รัฐต้องสร้างความเป็นธรรมในสังคม ต้องมีระบบธรรมาภิบาลที่ดี เพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง ให้โอกาสแก่ผู้ประกอบการอย่างทั่วถึงตามระบอบประชาธิปไตย คือไม่มีข้อจำกัดหรือกีดกันทางเพศและวัย ศาสนา การศึกษา หรือสิ่งอื่นใด เว้นแต่บุคคลผู้นั้นต้องเป็นคนไทย ถิ่นสัญชาติไทย และอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทยทุกประการ

3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการอาชีวศึกษา

เศรษฐกิจพอเพียง หรือ Sufficiency Economy เป็นทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานเป็นแนวทางแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อพุทธศักราช 2541 โดยทรงนำเอาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเรื่อง “ทางสายกลาง” มาเป็นหลักการในการดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง

“Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่า เรามีความคิดใหม่ และโดยที่ท่าน ผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า เราก็สามารถที่จะไปปรับปรุง หรือไปใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พุทธศักราช 2542

ที่มา: คำบรรยายของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย (องคมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) ณ กระทรวงการต่างประเทศ

“หมายความว่าประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผล จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียง แล้วทุกคนจะมีความสุข”

(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พุทธศักราช 2543)

ที่มา: คำบรรยายของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย (องคมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ) ณ กระทรวงการต่างประเทศ

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปใน ทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและ

ภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและ

การดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

(ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พระราชทานแก่สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อพ.ศ. 2541)

ที่มา: คำบรรยายของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์เกษม วัฒนชัย (องคมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ) ณ กระทรวงการต่างประเทศ

การที่กรมการอาชีวศึกษาได้กำหนดให้ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมอยู่ในหลักสูตรอาชีวศึกษา นับเป็นความรอบคอบในการวางแผนการศึกษาของชาติ เพราะการผลิตคนเข้าสู่ การงานอาชีพที่เป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจ หากมิได้ปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความพอเพียงและความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งการสร้างภูมิคุ้มกันทางด้าน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงใดๆ ทั้งภายในและภายนอก การพัฒนาอย่างยั่งยืนคงจะเกิดขึ้นไม่ได้

จากพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นว่ามีเงื่อนไขสามประการที่เหมาะสมกับหลักสูตรอาชีวศึกษา คือ

1. เงื่อนไขในการใช้วิชาความรู้ ดังพระราชดำรัสที่ว่า “จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน”
2. เงื่อนไขในการสร้างคุณธรรม คือ “ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต”
3. เงื่อนไขในการใช้ชีวิต คือ “ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ”

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาจึงนับว่าเป็นการเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนเข้าสู่โลกาภิวัตน์อย่างมีสติ

อย่างไรก็ตาม การปลูกฝังคุณธรรมนั้น ยิ่งทำได้เร็ว เมื่อผู้เรียนยังมีอายุน้อย ย่อมทำได้ง่ายกว่า และน่าจะได้ผลดีกว่าที่จะทำเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีวิถีความคิดที่ถูกจำกัดตามปัจจัยที่เกิดขึ้นตามเวลา ดังนั้น การขยายหลักสูตรอาชีวศึกษาเข้าสู่หลักสูตรแกนกลาง เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้เสียแต่แรกเริ่ม จึงไม่เพียงแต่จะเป็นโอกาสปลูกฝังคุณธรรมในจิตใจที่ยังบริสุทธิ์ แต่ยังเป็นวิธีดึงผู้เรียนออกสู่ระบบการอาชีวศึกษาได้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งหากมีความจำเป็นทางครอบครัวที่ต้องยุติการศึกษาก่อนเวลาอันควร แม้ผู้เรียนจะยังมีอายุน้อย แต่ก็จะมีความรู้พอที่จะยังชีพได้ จนกว่าจะมีโอกาสกลับมาศึกษาต่อตามแนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2552). นโยบายการจัดการแรงงานข้ามชาติและฐานข้อมูลประชากรต่างชาติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. สืบค้นจาก <http://www.archanwell.org/office/download.php?file=617.pps&fol=1>
- กระทรวงแรงงาน. (2522). การกำหนดงานในอาชีพ และวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ. สืบค้นจาก www.mol.go.th/employee/occupation%20_prohibited.
- กลุ่มวิเทศสัมพันธ์ สำนักประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ กระทรวงแรงงาน. (2555). การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558: แนวทางการดำเนินงาน ความท้าทาย โอกาสและบทบาทของ กระทรวงแรงงาน. สืบค้นจาก <http://www.mol.go.th/sites/default/files/downloads/pdf/AseanMorning.pdf>
- บัญญัติท้ายพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522. (2522, 14 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ*. เล่ม 96 ตอนที่ 80. หน้า 77.
- ประชาคม จันทระจิต. (2552) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (คุณฉวีนิพนธ์ ปริญาปรัชญาคุณฉวีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจบางประการในราชอาณาจักรไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 พ.ศ. 2522” (2522, 9 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ*. เล่ม 96 ตอนที่ 74. หน้า 91.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2536. (2536, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ*. เล่ม 110 ตอนที่ 189. หน้า 24.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. ๒๕๔๓. (2543, 15 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 117 ตอนที่ 105ก. หน้า 22.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. ๒๕๔๘. (2548, 10 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนที่ 38ก. หน้า 4.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจบางประการในราชอาณาจักรไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๒๑ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528. (2528, 26 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ*. เล่ม 102 ตอนที่ 96. หน้า 51.
- พระราชกฤษฎีกากำหนดให้คนต่างด้าวซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือภารกิจบางประการในราชอาณาจักรไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2548. (2548, 10 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนที่ 38ก. หน้า 1.
- พระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2551. (2551, 22 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 37ก. หน้า 24.

- พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑. (2551, 5 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 43ก. หน้า 1.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2558). *รายงานเรื่องสรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ประจำเดือนมีนาคม 2558*. สืบค้นจาก https://www.m-society.go.th/article_attach/13779/17707.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (ม.ป.ป.). *หลักสูตรอาชีวศึกษา*. สืบค้นจาก <http://www.vec.go.th/เกี่ยวกับ/สอศ./หลักสูตรอาชีวศึกษา.aspx>.
- ASEAN. (n.d.). Retrieve from <http://www.asean.org>.
- Bellanca, James., Brandt, Ron. (2010). *21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. United States of America: Solution Tree Press.
- Bluestone, Ken. (2015, 27 April). The future of Development is Ageing. Retrieve from <https://oecdinsights.org/2015/04/27/the-future-of-development-is-ageing/>
- Colombo, Francesca. (2015, 29 April). *Health system are still not prepared for an ageing population*. Retrieve from <https://oecdinsights.org/2015/04/29/health-systems-are-still-not-prepared-for-an-ageing-population/>
- Dewey, John. (2013). *Democracy And Education*. Retrieve from <https://www.coursehero.com/file/11197307/Democracy-and-Education-Dewey/>
- Hj Mohd Sharifuddin Hj Mohd Salleh. (2014). *TVET Policies and Practices: The Role Of TVET in Regional Integration and Development*. Brunei Darussalam: SEAMEO Congress.
- Hoang Ngoc Vinh. (2002). *TVET in Vietnam and Challenges*. Bangkok, Thailand: UNESCO Publishing. Retrieve from <http://vital.new.voced.edu.au/vital/access/services/Download/ngv:2494/SOURCE2>
- Jackson, Robyn, (2015), *Myanmar: TVET as Key to Educational Opportunities for All Learners*. Retrieve from <http://www.unescobkk.org/education/news/article/myanmar-tvet-as-key-to-educational-opportunities-for-all/>
- Keeley, Brian. (2007). *Human Capital: How What You Know Shapes Your Life (Oecd Insights)*. Berlin: OECD Publishing.
- Law Song Seng. (2010). *Case Study on “National Policies Linking TVET with Economic Expansion: Lessons from Singapore”*. UNESCO. Retrieve from <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/pdf/gmr2012-ED-EFA-MRT-PI-07.pdf>

- Lim Teck Lee. (2014). *Singapore's Technical and Vocational Education and Training System*. Singapore: Institute of Technical Education.
- Partnership for 21st Century Skills. (2011). *Framework for 21st Century Learning*.
Retrieve from <http://www.p21.org/our-work/p21-framework>
- Paryono. (2013). *Anticipating ASEAN Economic Community 2015: SEAME VOCTECH's initiatives on human resources development and recognition of professional qualifications*. Retrieved from tvet-online.asia/issue/2/paryono.UNESCO-UNEVOC.org. Country Profile.
- UNESGO. (2015). Concept note on the Post-2015 education agenda. Document submitted by UNESCO to the 37th Session of the General Conference.
Retrieve from
www.unesco.org/new/.../UNESCOConceptNotePost2015_ENG.pdf
- _____. (2013). *Medium-Term Strategy*. Retrieve from
unesdoc.unesco.org/images/0022/002278/227860e.pdf
- _____. (2013). *Approved Programme and Budget*. Retrieve from
<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002266/226695e.pdf>
- _____. (2010). *Increasing Public Awareness of TVET in the Philippines A Case Study*. Bonn, Germany: UNESCO-UNEVOC. Retrieve from
www.unevoc.unesco.org/.../user.../CS_Philippines_Public_awareness.pdf
- United Nations Department of Economic and Social Affairs. (n.d.). *Open Working Group on Sustainable Development Goals*. Retrieve from
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/1579SDGs%20Proposal.pdf>
- United Nations Population Fund. (2012). *Ageing in the Twenty-First Century: A Celebration and A Challenge*. Retrieve from
<https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Ageing%20report.pdf>
- United Nations Sustainable Development. (1992, 3-14 June). *United Nations Conference on Environment and Development AGENDA 21*. Rio de Janeiro, Brazil. Retrieve from
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf>
- Winfried Purgand. (1987). *International Congress On The Development And Improvement Of Technical And Vocational Education*. Retrieve from
unesdoc.unesco.org/images/0007/000759/075959eb.pdf

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สืบราชสันตติวงศ์

ตัวอย่างของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ระบบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ศึกษาจากการทำวิจัย เรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน วิทยาลัยการอาชีพสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดย ดร.ประชาคม จันทร์ชิต ที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษาช่างอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้ทำบทวิจัยนี้ไว้ขณะที่ทำการศึกษาในระดับปริญญาโทอยู่ที่ วิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

“การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- (1) ศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- (2) สร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- (3) ทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิจัยในครั้งนี้ มีลักษณะเป็นการวิจัยแบบผสม โดยเริ่มจากการวิจัยเอกสาร เพื่อศึกษาและยกย่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนั้น จึงใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์สูงในด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบที่ใช้ในการสร้างและพัฒนาเป็นรูปแบบที่ชัดเจน และใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ โดยนำรูปแบบที่พัฒนาได้ ไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาและด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศ เพื่อเป็นการยืนยันและรับรองรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วจึงนำรูปแบบที่ได้ไปทดลองในสถานศึกษา เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา กับนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2552 ในวิทยาลัยการอาชีพจำนวน 3 แห่ง ที่เข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดในรูปแบบ รวมทั้งสิ้น 275 คนจากจำนวนประชากรทั้งหมด 963 คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะเป็นการบริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนนำแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้บูรณาการในการจัดการเรียนการสอน เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานกำลังคนด้านอาชีวศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสามารถพัฒนาได้เป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ คือ

- (1) การกำหนดมาตรฐานกำลังคนด้านอาชีวศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- (2) การจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- (3) การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- (4) การกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ..และ..
- (5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่องค์ประกอบแรกจนถึงองค์ประกอบสุดท้าย เป็นลำดับที่แน่นอน จะขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่ได้ และหลังการนำรูปแบบไปทดสอบ ประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมในการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตาม แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถพัฒนาคุณลักษณะตามมาตรฐานกำลังคน ด้านอาชีวศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ได้สูงกว่าก่อนใช้ รูปแบบ อย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ ($p \leq .01$) แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้ได้จริง”

ที่มา: บทคัดย่อคุณานิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในวิทยาลัยการอาชีพสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” (2552) โดย ดร. ประชาคม จันทราชิต

บทที่ 6

บทสรุปสำหรับผู้บริหารการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. วิสัยทัศน์

ในการประชุมสหประชาชาติครั้งที่ 69 ประจำปี 2014 นายบัน คีมูน (Ban Ki-moon) เลขาธิการสหประชาชาติ ได้แถลงแผนงานสำหรับ 15 ปีข้างหน้า เส้นทางสู่ศักราชในปี 2030 เป้าหมายคือ ยุติความยากจน ให้พลโลกได้มีชีวิตใหม่ และปกป้องคุ้มครองรักษาโลก

สิบห้าปีข้างหน้าอยู่ในช่วงเวลาการศึกษาขั้นพื้นฐานของเด็กที่ถือกำเนิดในวันนี้ รวมทั้งเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาอยู่ ประเทศไทยและอาเซียน ในฐานะรัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติสมควรกำหนดแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคให้เป็นองค์ประกอบที่สมบูรณ์ของการพัฒนาโลกอย่างยั่งยืน โดยดำเนินการตามแผนที่ยุทธศาสตร์สหประชาชาติแนะนำไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. ศักดิ์ศรี หรือ Dignity หมายถึง การขจัดความยากจนและการพยายามให้เกิดความเสมอภาค ประสบความสำเร็จภายในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ. 2573 ประชากรโลกจะได้มีชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีโดยเท่าเทียมกัน

2. ประชาชน หรือ People ต้องมีหลักประกันว่าจะมีชีวิตที่ดี ในสังคมที่มีความรู้ ซึ่งผู้หญิงและเด็กมีส่วนร่วมอย่างเสมอภาค หมายถึง ผู้หญิงและเด็กจะไม่ถูกกีดกันด้วยเงื่อนไขใดๆ ของสังคม

3. ความมั่งคั่ง หรือ Prosperity คือ การมีเศรษฐกิจโดยรวมที่มีความเข้มแข็ง

4. โลก หรือ Planet หมายถึง การดูแล ปกป้อง รักษาระบบนิเวศน์เพื่อสังคมโดยรวม และเพื่อคนรุ่นลูกหลานที่จะเกิดและเติบโตขึ้นมาในวันหน้า

5. ความยุติธรรม หรือ Justice หมายถึงการเสริมสร้างสังคมที่มีสันติสุขและปลอดภัย มีสถาบันทางสังคมที่เข้มแข็ง

6. การมีส่วนร่วม หรือ Partnership หมายถึงการเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการรวมพลังโลก เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การศึกษาเท่านั้นที่จะเป็นหนทางไปสู่เป้าหมายนี้ ไทยและสมาชิกอื่นของอาเซียนจึงควรร่วมมือกันจัดระบบการศึกษาให้ได้มาตรฐานเดียวกันและเป็นสากล ใช้ภาษาอังกฤษเป็นบรรทัดฐานของการเรียนรู้ และบูรณาการการอาชีวศึกษาเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ระดับพื้นฐาน รัฐมีพันธกิจต้องจัดบริการให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาและฝึกทักษะวิชาชีพที่มีคุณภาพ อย่างเสมอภาค โดยไม่มีค่าใช้จ่าย อย่างน้อยจนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษา เพื่อสามารถประกอบสัมมาชีพได้ในระดับหนึ่ง หลังจากนั้น สมควรมีเงินทุนสนับสนุนให้ได้เรียนรู้เสริมทักษะในหน้าที่การงาน เพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพ トラบจนกว่าจะสิ้นกำลังความสามารถ

2. ทักษะในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญแก่ตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดใจตนเองในการพัฒนาศักยภาพของตน องค์กร P21 หรือ The Partnership for 21st Century Skills ซึ่งเป็นชุมชนความรู้ของนักการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ได้เสนอแนะเรื่องนี้นักเรียนในยุคโลกาภิวัตน์สมควรเรียนรู้และพัฒนาทักษะเพื่อความสำเร็จ ดังนี้

2.1 ทักษะในการเรียนรู้ หรือ Learning Skills ได้แก่

- 2.1.1 คิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) พิจารณาเรื่องราวต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล
- 2.1.2 คิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีจินตนาการ คิดหาวิธีการใหม่ๆ
- 2.1.3 ร่วมมือ (Collaborating) ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและให้ความช่วยเหลือด้วยดี
- 2.1.4 สื่อสาร (Communication) สามารถอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเองได้ และเข้าใจคนอื่น

2.2 ทักษะทางความรู้ หรือ Literacy Skills ได้แก่

- 2.2.1 มีความรู้เรื่องข้อมูลข่าวสาร (Information Literacy) รู้จักค้นคว้าหาข้อมูล และรู้จักเลือกใช้อย่างฉลาด
- 2.2.2 มีความรู้เรื่องสื่อ (Media Literacy) รู้วิธีใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์ต่างๆ
- 2.2.3 มีความรู้ทางเทคโนโลยี (Technology Literacy) รู้จักวิธีใช้เทคโนโลยี หรือนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ได้

2.3 ทักษะในการดำเนินชีวิต หรือ Life Skills ได้แก่

- 2.3.1 รู้จักปรับตัว (Flexibility) เป็นคนที่เข้าไหนเข้าได้ เป็นมิตรกับผู้อื่นได้ง่าย มองโลกในแง่ดี
- 2.3.2 ริเริ่มสร้างสรรค์ (Initiative) กล้าที่จะเสนอความคิดในการดำเนินเรื่อง แม้จะไม่มีใครเคยทำมาก่อน
- 2.3.3 เข้าสังคมได้ (Social Skills) เป็นผู้มีความประพฤติ อ่อนน้อมถ่อมตน มีวาจาสุภาพไพเราะ
- 2.3.4 ขยันหมั่นเพียร (Productivity) ไม่เพิกเฉยต่อกิจธุระใดทั้งของตนเองและที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
- 2.3.5 มีภาวะผู้นำ (Leadership) สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นชอบด้วยกับความเห็นหรือการกระทำในทางที่ควร

3. การจัดหลักสูตรสำหรับศตวรรษที่ 21

ถึงเวลาที่ประเทศไทยจะปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อพัฒนาคน เพราะการสร้างคน คือการสร้างชาติ แผนการศึกษาของชาติต้องมีสาระเป็นแนวทางที่ปฏิบัติจริง เช่น การกำหนดค่านิยม 12 ประการ ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
 2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนรวม
 3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
 4. ใฝ่หาวิชาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม
 5. รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทยอันงดงาม
 6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน
 7. เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
 8. มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่
 9. มีสติ รู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เมื่อยามจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่ายและพร้อมที่จะขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม เมื่อมีภูมิคุ้มกันที่ดี
 11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอาย เกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
 12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม และของชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง
- การเรียนรู้ที่ได้ผลดี ไม่ใช่การท่องจำค่านิยม 12 ประการเพื่อตอบข้อสอบที่มีคำตอบให้เลือก แต่การสอนที่ดีต้องให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจนซึมซาบอยู่ในจิตสำนึก หรือปลูกฝังลึกเข้าถึงจิตใต้สำนึกได้จะยิ่งดีมากกว่า หลักสูตรที่ดีจึงต้องบูรณาการความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ให้สอดคล้องประสานกัน โดยมีพื้นฐานบนสถานการณ์ที่เป็นจริง อาทิ
1. เสถียรภาพทางการเมือง จะช่วยให้เรียนรู้เรื่องการทำงานเป็นทีม การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง
 2. เศรษฐกิจในยุคดิจิทัล จะช่วยให้เรียนรู้เทคโนโลยี และการนำมาใช้ประโยชน์ให้ถูกทาง
 3. สิทธิมนุษยชน จะช่วยให้เรียนรู้เรื่องสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ และการรู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น
 4. สภาวะโลกร้อนเป็นสาเหตุของภัยธรรมชาติรุนแรง จะช่วยให้เรียนรู้วิธีป้องกัน และวิธีบริหารจัดการเมื่อเกิด สถานการณ์ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย และวิธีลดโลกร้อน
 5. ทรัพยากรที่ลดน้อยลง จะช่วยให้เรียนรู้การประหยัดทรัพยากร และการผลิตสิ่งประดิษฐ์ทดแทนเช่นการใช้วัสดุสังเคราะห์แทนไม้แผ่นในการก่อสร้าง เป็นต้น
 6. ความแออัดในสังคมเมือง จะช่วยให้เรียนรู้เรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม การรักษาความสะอาด การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือผู้อื่น
 7. โครณะบาดร้ายแรง จะช่วยให้เรียนรู้เกี่ยวกับโรค วิธีป้องกัน และวิธีบำบัดรักษา
 8. ความยากจน จะช่วยให้เรียนรู้วิธีดำรงชีพอย่างพอเพียง ใฝ่ศึกษาเพื่อประกอบสัมมาชีพ
 9. การอพยพย้ายถิ่นและผลกระทบ จะช่วยให้เรียนรู้เรื่องการปรับตัว และการอยู่ร่วมกันในสังคมใหม่

10. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะช่วยให้เรียนรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่และวิธีใช้ประโยชน์ในวิถีชีวิตประจำวัน

11. การพัฒนาอย่างยั่งยืน จะช่วยให้เรียนรู้วิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจรรโลงโลก-เรื่องอื่นๆ

การจัดการเรียนรู้ที่อยู่บนพื้นฐานของสภาพความเป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทันโลกทันเหตุการณ์ สามารถคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และสร้างภูมิคุ้มกันได้ เช่น การคิดค้นพลังงานทดแทน การค้นคว้าหายารักษาหรือป้องกันโรค การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ฯลฯ เป็นต้น

4. ปัจจัยที่ควรคำนึง

เรื่องที่รัฐบาลหลายประเทศหวั่งกังวลขณะนี้คือ บุคคลสูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น ขณะที่ภาวะการเจริญพันธุ์ลดต่ำลง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อจำนวนประชากรวัยแรงงานในประเทศ The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ได้วิเคราะห์ว่า เมื่อถึงปี 2050 ในประเทศสมาชิก OECD 30 ประเทศนั้น 2 ใน 3 จะมีประชากรที่อายุสูงกว่า 65 ปี 1 คนต่อจำนวนประชากร 4 คน และผู้ที่มีอายุเกิน 80 ปี จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากกว่าสองเท่า กล่าวคือจากร้อยละ 4 เมื่อปี 2010 เป็นร้อยละ 10 ในปี 2050 โดยเฉพาะในบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สเปน และเยอรมนี นั้น เป็นที่คาดหมายว่า ผู้มีอายุมากกว่า 80 ปีจะเพิ่มมากขึ้น 3 เท่า คือ ในสเปนและเยอรมนี เพิ่มจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 15 และในญี่ปุ่น เพิ่มจากร้อยละ 6 เป็นร้อยละ 16 ยิ่งไปกว่านั้น ในประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่เช่นจีน ใช้เวลาเพียง 40 ปี ในการยืดอายุประชากรจาก 40 ปี เป็น 70 ปี ซึ่งเยอรมนีใช้เวลาถึง 80 ปี ที่จะทำให้เช่นนั้น

การเปลี่ยนแปลงทางประชากรย่อมมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างแน่นอน ที่เด่นชัดคือ จำนวนบุคคลวัยแรงงานลดน้อยลง อันจะเป็นแรงกดดันให้รัฐบาลต้องปฏิรูปตลาดแรงงาน ระยะเวลาเกษียณอายุ และเงินบำนาญ ทั้งนี้เพื่อให้คนทำงานอยู่ในระบบได้นานขึ้น ในหลายประเทศยังคงว่าจ้างผู้ที่มีอายุเกินวัยเกษียณให้ทำงานต่อไป แต่แยกออกจากระบบข้าราชการประจำ อาทิ สิงคโปร์ หรือในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย ไม่มีระบบเกษียณ บุคคลยังคงทำงานต่อไปได้ตราบเท่าที่ยังมีความสามารถ และผ่านเกณฑ์วัดสมรรถนะตามที่รัฐบาลกำหนด ในกระทรวงการต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ยื่นคำขอเกษียณได้เมื่ออายุ 72 ปี และสำหรับแคนาดา จากคำบอกเล่าของเอกอัครราชทูตแคนาดาประจำบรูไน ดารุสซาลาม (2547) กล่าวว่า เมื่อไรที่ไม่มีกรมอบหมายงาน บุคคลก็ควรจะต้องรู้ว่าควรเกษียณได้แล้ว

Ken Bluestone ที่ปรึกษาด้านการเมืองและนโยบายของ Age International ได้เขียนบทความ The future of development is Ageing เผยแพร่ทาง OECD Insights Blog เมื่อวันที่ 27 เมษายน 2015 ให้ข้อมูลว่า ในปี 2014 ประชากรโลกที่อายุเกิน 60 ปี มีจำนวนมากถึง 868 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 12 ของประชากรโลก คาดว่าในปี 2030 จะเพิ่มเป็น 1.2 พันล้าน หรือเท่ากับร้อยละ 16 และถ้านับจนถึงปี 2050 จะมีผู้สูงอายุทั้งโลกประมาณ 2.03 พันล้าน หรือร้อยละ 21 ของจำนวนประชากรโลก Bluestone รายงานว่า ร้อยละ 62 ของคนสูงวัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา

ซึ่งคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 80 ในปี 2050 ซึ่งคนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง ดังนั้น การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มุ่งขจัดความเหลื่อมล้ำ ความยากจน และปัญหาสิ่งแวดล้อมในสังคมอนาคต จะมองข้ามความสามารถทางการผลิตและบทบาทของคนกลุ่มนี้ซึ่งมีจำนวนถึงร้อยละ 20 ของประชากรโลกไม่ได้เลย Bluestone แสดงเหตุผลว่า โดยทั่วไป ผู้กำหนดนโยบาย และผู้วางแผนการพัฒนาจะพิจารณาปัจจัยด้านประชากรโดยจำแนกตามกลุ่มอายุเป็น 3 กลุ่ม คือ (1) วัยเด็ก (2) วัยทำงานหรือวัยผู้ใหญ่ และ (3) วัยเกษียณซึ่งต้องพึ่งพาลูกหลาน ซึ่งสมมุติฐานนี้ไม่ตรงกับข้อเท็จจริงทางสังคมเพราะยังมีปู่ย่าตายายที่มีเงินบำนาญหรือมีรายได้อื่น ที่นำมาใช้สนับสนุนการศึกษาของลูกหลาน หรือผู้เกษียณที่รับใช้สังคมด้วยจิตอาสาในรูปแบบต่างๆ อาทิ พยาบาลสูงอายุ ที่ดูแลสุขภาพอนามัยของชุมชน ครู ฯลฯ เพราะฉะนั้นจึงไม่ควรมองว่าคนกลุ่มนี้ไร้ประโยชน์เสียทั้งหมด Bluestone มีข้อเสนอแนะด้วยว่า การจะวิเคราะห์หรือทำวิจัยเรื่องใดให้ถูกต้องนั้น จำเป็นต้องมีฐานข้อมูลที่ถูกต้อง โดยสมควรเก็บข้อมูลการใช้ชีวิตของบุคคลให้ครบถ้วนก่อนวิเคราะห์ เพื่อวางแผนหรือตัดสินใจ

ประเทศไทยมีประชากรจำนวน 65,287,029 คน ตามข้อมูลของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ณ วันที่ 30 เมษายน 2559 นับเป็นอันดับที่ 4 ในกลุ่มประเทศอาเซียน รองจากอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม จากข้อมูลโดยสหประชาชาติ ประเทศไทยเป็นประเทศลำดับที่ 3 ในทวีปเอเชียที่โครงสร้างประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (รองจากประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้) โดยคาดว่าจะสัดส่วนประชากรวัยทำงาน (อายุ 15-64 ปี) ของประเทศไทยจะถึงจุดสูงสุดในปี 2560 (ค.ศ. 2017) คืออยู่ที่ร้อยละ 72 ของประชากรทั้งหมด และจะลดลงต่ำกว่าร้อยละ 60 ของประชากร ภายใน ค.ศ. 2050 ทั้งนี้ จำนวนประชากรผู้สูงอายุ (มากกว่า 65 ปีขึ้นไป) จากอยู่ที่อัตราร้อยละ 8.9 ของประชากรทั้งหมดในปี ค.ศ. 2010 จะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.5 ของประชากรทั้งหมดในปี ค.ศ. 2030 ซึ่งจะส่งผลต่อขีดความสามารถในการพัฒนาประเทศในที่สุด ในระบบของไทย เมื่อบุคคลอายุครบ 60 ปี ถือว่าพ้นวัยทำงานในระบบขององค์กรหรือหน่วยงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ได้รายงานผลการสำรวจภาวะการงานในตลาดแรงงาน ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 ปรากฏอยู่ดังนี้

1. ผู้มีอายุเกิน 15 ปี ที่อยู่ในวัยทำงานมีจำนวน 55.12 ล้านคน
2. ผู้พร้อมจะทำงาน มีจำนวน 38.37 ล้านคน
3. ผู้มีงานทำอยู่แล้ว มีจำนวนร้อยละ 37.62 ล้านคน

3.1 ทำงานในภาคเกษตรกรรม 11.63 ล้านคน (เกษตรกรรม ป่าไม้ ประมง)

3.2 ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 25.99 ล้านคน (การผลิต ก่อสร้าง ค้าขายส่งและปลีก ซ่อมเครื่องยนต์ การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์ การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ การประกันสังคมภาคบังคับ การศึกษากิจกรรมด้านสุขภาพ งานสังคมสงเคราะห์ งานบริการทั่วไป และกิจการด้านอื่นๆ)

4. ผู้ว่างงาน มีจำนวน 3.78 แสนคน
5. ผู้ที่รอฤดูกาล มีจำนวน 3.69 แสนคน

6. ผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงาน หรือผู้ที่ไม่พร้อมทำงาน มีจำนวน 16.75 ล้านคน (แม่บ้านนักเรียน ผู้มีภาวะชราภาพ)

ข้อคิดของ Bluestone จะตรงตามสภาพการณ์ทางสังคมในประเทศไทย สังคมผู้สูงอายุมีมานานแล้วนับแต่เกิดชาติไทย และเป็นชนบทรรมนิยมประเพณีโบราณที่คนไทยจะให้ความเคารพในผู้อาวุโส ซึ่งไม่เพียงแต่เกิดขึ้นในประเทศไทยเท่านั้น ประเทศในเอเชียส่วนใหญ่เป็นเช่นนี้ จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่ญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้ จะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมาก และคนไทย รวมทั้งประชาชนของประเทศในเอเชียอื่นๆ ไม่เคยเห็นว่าผู้ชราในบ้านเป็นบุคคลไร้ประโยชน์ ตรงกันข้าม ปู่ย่าตายายในบ้านถือเป็นหลักของสถาบันครอบครัว เนื่องจากสังคมเอเชียเป็นสังคมครอบครัวขยาย และผู้อาวุโสเป็นเสาหลักของครอบครัวมาก่อน และหลายคนยังดำรงฐานะเป็น/อยู่คือ กล่าวคือมีเงินออมและทรัพย์สินที่เป็นแหล่งทรัพยากรสนับสนุนการดำรงชีวิตของสมาชิกในครอบครัวและคนในบ้าน แม้จะอยู่ในวัยเกษียณที่ไม่ต้องออกไปทำงานในระบบแล้วก็ตาม หลายคนยังทำมาหาเลี้ยงชีพตามอัตภาพ คงมีแต่ผู้ที่หมดสมรรถภาพทางร่างกายเท่านั้นที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการใช้ชีวิต ไม่มีโอกาสทำการทำงานอาชีพ แม้ว่าบางคนจะยังมีทรัพย์สินที่เลี้ยงชีพได้ ดังนั้น ปัญหาผู้สูงอายุจึงไม่น่าเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศไทย ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่มีพื้นฐานทางเกษตรกรรมและสมบูรณ์ด้วย ภูมิปัญญาท้องถิ่นเช่นประเทศไทย ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในการทำงานภาคเกษตรได้หากยังมีกำลังกาย ความมีอายุบ่งบอกถึงคุณค่าขององค์ความรู้ที่สะสมอยู่ในตัวบุคคลมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยเฉพาะ บุคคลยังมีวิสัยทัศน์สูงเท่าไร ย่อมหมายถึงการทำงานเพื่อสังคมได้ดำเนินมาเป็นเวลายาวนาน และถ้าไม่มีบุคคลรุ่นก่อน ย่อมไม่มีชนรุ่นหลัง การจะตัดผู้สูงอายุออกจากสังคมโดยเอาอายุมาเป็นเกณฑ์ ถือเป็นภารกิจที่คิดกันด้วยวัย ย่อมไม่เป็นธรรมและผิดหลักการสิทธิมนุษยชน ที่ถูกแล้วต้องให้บุคคลเหล่านี้ได้ถ่ายทอดความรู้และใช้ความสามารถที่ยังมีอยู่ เพื่อช่วยสร้างสรรค์และจรรโลงสังคมความรู้และวัฒนธรรมต่อไป การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือหนึ่งที่รัฐจะจัดสรรให้ได้ รวมถึงการฝึกการทำงานอาชีพที่เหมาะสมกับสมรรถนะของแต่ละบุคคล

5. แนวโน้มเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การวางแผนพัฒนาการอาชีวศึกษา เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการสร้างผลผลิตที่ตรงตามความต้องการของเศรษฐกิจและสังคมนั้น ผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ถึงโลกอนาคตด้วย ปัจจุบันสังคมโลกกำลังหวงกังวลเรื่องที่เป็นปรากฏการณ์ของโลกโดยรวม นั่นคือทรัพยากรธรรมชาติน้อยลง ประชากรโลกเพิ่มขึ้น สภาพการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศมีผลต่อวงจรของฤดูกาล ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรรมและการประมงซึ่งเป็นห่วงโซ่อาหารของมนุษย์ และสัตว์รวมทั้งระบบนิเวศ ก่อนสิ้นศตวรรษที่ 20 สังคมโลกได้ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน และได้กำหนดเป้าหมายร่วมกันในการประชุมสุดยอด Millennium Summit 2000 โดยองค์การสหประชาชาติ (ด้วยจำนวนสมาชิกขณะนั้น 189 ประเทศ) ประกาศให้ปี 2015 เป็นเส้นชัยของเป้าหมาย 8 ประการ คือ

1. ประชากรโลกอย่างน้อยครึ่งหนึ่งต้องพ้นจากความอดอยาก และมีรายได้มากกว่าวันละหนึ่งเหรียญสหรัฐ ทุกคนมีการทำงานอาชีพที่สมควร รวมทั้งสตรีและเยาวชน

2. เด็กต้องได้รับการศึกษาจากระดับประถมศึกษาเป็นอย่างน้อย โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
3. หญิงชายมีความเสมอภาค ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา
4. อัตราการเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ต้องลดลง 2/3
5. สุขภาพอนามัยของสตรีดีขึ้น อัตราการเสียชีวิตระหว่างตั้งครรภ์ต้องลดลง 2/3 และสามารถมีบุตรได้
6. เชื้อ HIV / AIDS มาลาเรีย และโรคภัยร้ายแรงอื่นๆ ต้องถูกขจัดให้หมดสิ้น
7. รักษาสิ่งแวดล้อมให้พัฒนาอย่างยั่งยืน
8. สรรหาหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

แม้ว่าเป้าหมายทั้ง 8 ประการดังกล่าวจะยังไม่บรรลุผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตามกำหนดในปี 2015 แต่ประชาคมโลกจะไม่วางมือ และได้กำหนดเป้าหมายใหม่สำหรับ 15 ปีต่อไป (2015-2030) มี 17 ประการ ซึ่งรัฐบาลควรนำมาผสมผสานในสาระวิชาของหลักสูตรแกนกลาง ต่อเนื่องถึงการศึกษายาอาชีพ และในชั้นอุดมศึกษา เพราะทุกประเด็นต้องได้รับการสนองตอบโดยผู้ปฏิบัติการงานในสาขาอาชีพ ต่างๆ ดังนี้

1. ขจัดความยากจน (End Poverty)

รัฐต้องสร้างระบบความคุ้มกันทางสังคม อาทิ จัดสรรให้ประชาชนมีงานทำ ได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย จัดสรรทรัพยากรรองรับนโยบายทางสังคม คือ แม้บุคคลที่ยากจนที่สุดจะต้องได้รับการบริการภาครัฐอย่างเสมอภาค สามารถประกอบอาชีพการงาน มีที่ดินทำกิน สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี สามารถประกอบกิจการได้ ทั้งนี้ โดยการจัดสรรและการสนับสนุนของรัฐบาล

2. ขจัดความอดอยากหิวโหย (To End Hunger)

รัฐบาลต้องจัดโครงการโภชนาการที่ถูกสุขลักษณะให้แก่ เด็ก มารดา และผู้สูงอายุ เป็นโครงการที่ไม่สิ้นสุด เพื่อทุกคนจะมีอาหารพอเพียงเลี้ยงชีวิต ในกรณีนี้ รัฐบาลต้องเพิ่มผลผลิตด้านเกษตร ช่วยเหลือชาวนาให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสตรี และประชากรในท้องถิ่น ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรในพื้นที่ ป้องกันปัญหาจากภัยพิบัติต่างๆ อาทิ ความแห้งแล้ง น้ำท่วม ปกป้องพืชพันธุ์ธัญญาหาร ผลผลิตการเกษตร ไร่นา ชีวิตสัตว์ทั้งสัตว์เลี้ยงและสัตว์ป่า นอกจากนี้ รัฐต้องจัดสรรผลประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ อย่างเป็นธรรมให้แก่ประชาชน

3. ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี (Well – Being)

3.1 ลดอัตราการเสียชีวิตของสตรีขณะคลอดบุตร

3.2 ป้องกันการเสียชีวิตของเด็กแรกเกิดและเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี

3.3 กำจัดเชื้อ HIV/AIDS และโรคภัยร้ายแรงอื่นๆ อาทิ ตับอักเสบ อหิวาตกโรค และโรคที่ติดต่อได้โดยมีน้ำเป็นพาหะ

3.4 ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันและโทษของยาเสพติด เครื่องดื่มที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ และเรื่องสุขภาพจิต

3.5 เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เพศศึกษา และการมีบุตร

3.6 ดูแลให้ประชาชนทุกคนมีสุขภาพดี ด้วยการจัดบริการทางการแพทย์ที่มีคุณภาพ พร้อมยาและวัคซีนที่ราคาประหยัด

4. ให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (Quality Education)

รัฐต้องจัดบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยเริ่มตั้งแต่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดการศึกษาและฝึกอบรมด้านอาชีพให้แก่เยาวชนและผู้ใหญ่ เพื่อสามารถ ประกอบสัมมาชีพและได้งานที่ดีขึ้น ให้โอกาสแก่บุคคลทุกเพศวัยได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคโดย ทั่วถึง ไม่เว้นแม้ผู้พิการ หรือชาติพันธุ์ หรือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความขัดแย้ง ปรับปรุงสถานศึกษาและ อุปกรณ์ต่างๆ ให้อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และส่งเสริมสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา จัดสรรทุนการศึกษา ด้านอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นทั้งการศึกษาในประเทศและการเดินทางไปศึกษาในต่างประเทศ จัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนาครู และส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5. ความเสมอภาคทางเพศ (Gender Equality)

ยุติการใช้ความรุนแรงต่อสตรีและเด็กหญิง การล่วงละเมิดไปค้าประเวณี และการแสวง ประโยชน์อื่น ๆ ยุติการกระทำใดๆ ถึงแม้จะเป็นธรรมเนียม หรือจารีตประเพณี แต่เป็นผลร้ายต่อสตรี และเด็กหญิงทั้งทางกาย จิตใจ และภาวะเพศ ให้คุณค่าและยกย่องการทำงานในครัวเรือนของสตรี สนับสนุนให้สตรีและเด็กหญิงมีส่วนร่วมและมีสิทธิออกเสียงในเรื่องต่างๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และเรื่องอื่นๆ รัฐต้องปกป้องสิทธิสตรีเกี่ยวกับเรื่องอนามัยทางเพศและการมีบุตร และต้องกำหนด นโยบายและส่งเสริมกฎหมายให้มีความเสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติเพราะเพศใด

6. ทุกคนมีน้ำใช้และมีความเป็นอยู่ที่ถูกสุขลักษณะและอนามัย (Water and Sanitation for All)

รัฐต้องจัดบริการให้ประชาชนได้ใช้น้ำสะอาด ปลอดภัย ปราศจากสารปนเปื้อน มีการ กำจัดของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ และต้องให้ความรู้แก่ประชาชน ปลุกนึสัยเรื่องการรักษาสุขอนามัย ป้องกันไม่ให้มีการทิ้งของเสียลงแม่น้ำลำคลอง ปรับปรุงคุณภาพน้ำ และปลูกจิตสำนึกในชุมชนให้ร่วม บริหารจัดการน้ำและสุขอนามัย

7. ทุกคนได้ใช้พลังงานอย่างยั่งยืนในราคาถูก (Affordable and Sustainable Energy)

รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้พลังงานสะอาด ปลอดภัย และทันสมัย ปลุกนึสัย ให้ประชาชนรู้จักประหยัดพลังงาน รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และสนับสนุนการวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

8. ทุกคนได้ประกอบสัมมาชีพเลี้ยงชีวิต (Decent Work for All)

เพื่อให้ประชาชนได้ประกอบสัมมาชีพ รัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ทำงานที่มี ความปลอดภัย และเป็นงานที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคน ต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ สิ้นเปลืองไปกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ประชาชนทุกคน ไม่ว่าหญิง ชาย เยาวชน หรือผู้ พิการ จะได้รับการส่งเสริมอาชีพอย่างเท่าเทียมกัน เยาวชนจะได้รับการฝึกอบรมการงานอาชีพ และ ได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ รัฐจะต้องจัดมาตรการป้องกันและยุติการบังคับใช้แรงงานเด็ก

9. ทุกคนได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี (Technology for the Benefit of All)

รัฐควรให้เครดิตแก่ธุรกิจขนาดเล็กและสนับสนุนด้านเทคนิคเพื่อให้พัฒนาต่อไปได้ ส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จัดทรัพยากรเพื่อการวิจัยเรื่องที่สำคัญของชาติ และพัฒนาเทคโนโลยี รัฐต้องจัดสรรให้ประชาชนได้ใช้อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีใหม่ๆ ภายในปี 2020

10. ลดความเหลื่อมล้ำ (Reduce Inequality)

รัฐต้องเกื้อหนุนคนจน สนับสนุนให้เข้าสู่กระแสเศรษฐกิจที่เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว และยั่งยืน ไม่กีดกันผู้ใด รัฐบาลต้องฟังเสียงประชาชนทุกคน ต้องปกป้องคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ต้องให้ความคุ้มครองแก่คนต่างด้าวและผู้อพยพ

11. เมืองและชุมชนปลอดภัย (Safe Cities and Communities)

11.1 รัฐต้องจัดให้ประชาชนมีบ้านพักอาศัยพร้อมสาธารณูปโภคพื้นฐานที่ปลอดภัย และมีคุณภาพ

11.2 รัฐต้องจัดบริการด้านคมนาคมขนส่งที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ต้อง ออกแบบยานพาหนะอย่างเหมาะสมที่จะให้บริการแก่เด็ก ผู้หญิง ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

11.3 รัฐต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาเมืองของตน

11.4 ส่งเสริมให้คนรักและปกป้องวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

11.5 เพิ่มมาตรการป้องกันภัยพิบัติ

11.6 มีการบริหารจัดการขยะและรักษาคุณภาพของอากาศ

11.7 อบรมผู้อยู่อาศัยในชุมชนต่างๆ ให้รู้จักจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศ

12. บริโภคด้วยความรับผิดชอบ (Responsible Consumption by All)

12.1 ไม่กินอาหารทิ้งขว้างให้มีเศษอาหารเหลือทิ้ง

12.2 จัดให้มีการตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับการควบคุมสารเคมีที่เป็นอันตราย ภายใน ปี 2020 เพื่อรักษาคุณภาพของอากาศ ดิน และน้ำ

12.3 บริหารจัดการขยะด้วยหลัก 3 Rs คือ Reduce, Reuse และ Recycle

12.4 ให้บริษัทผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

12.5 รัฐต้องหมั่นประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชน และสนับสนุน เครื่องมือให้ประชาชนใช้ชีวิตที่สอดคล้องตามธรรมชาติ

13. ยุติปัญหาการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Stop Climate Change)

รัฐบาลต้องเตรียมประชาชนให้พร้อมรับเหตุการณ์อันเกิดจากสภาพภูมิอากาศและ ภัยพิบัติจากธรรมชาติ และกำหนดให้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นเรื่องเร่งด่วนใน นโยบายของรัฐบาล พร้อมจัดสรรทรัพยากรเพื่อต่อสู้กับปัญหา

14. ปกป้องท้องทะเล (Protect The Ocean)

14.1 ลดขยะในทะเลภายในปี 2025 เพราะขยะในทะเลส่วนใหญ่เกิดจากกิจกรรมของคนบนฝั่ง

14.2 บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการจับปลา และห้ามใช้วิธีการที่เป็นอันตราย ภายในปี 2020

14.3 ประเทศยากจนและประเทศที่เป็นเกาะเล็กควรได้รับความช่วยเหลือทางการเงินเพื่อจัดการดูแลรักษาทรัพยากรทางทะเล เมื่อคำนึงถึงอนาคต

15. ดูแลโลก (Take Care of The Earth)

รัฐต้องคุ้มครองและรักษาระบบนิเวศตามพันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศ ลดการตัดไม้ทำลายป่า และปลูกต้นไม้ให้มากขึ้นเพื่อฟื้นฟูป่าภายในปี 2020 ปกป้องและป้องกันการสูญพันธุ์ของสัตว์และพืช โดยหยุดยั้งการล่าสัตว์ที่ปราศจากการควบคุม หรือการลักลอบนำพืชพันธุ์ไม้หายากออกนอกพื้นที่

16. อยู่อย่างสันติสุข (Live in Peace)

16.1 ยุติความรุนแรงในโลก

16.2 ยุติการละเมิด การแสวงประโยชน์ การล่อลวงลักพาตัว การใช้ความรุนแรง และการทรมานที่กระทำต่อเด็ก

16.3 ทุกคนมีสิทธิจะได้รับความยุติธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

16.4 ปราบปรามอาชญากรรมและการทุจริตทุกรูปแบบ

16.5 ปรับปรุงสถาบันภาครัฐที่จะทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่น

16.6 รัฐต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ก่อนตัดสินใจดำเนินการซึ่งจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่เป็นสำคัญ

16.7 รัฐต้องจัดให้เด็กทุกคนมีทะเบียนเกิด (สูติบัตร) แสดงตัวตน

16.8 ประชาชนทุกคนต้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยเสรี

16.9 สร้างสถาบันที่เข้มแข็งเพื่อป้องกันความรุนแรง การก่อการร้าย และอาชญากรรม

17. สร้างกลไกและหุ้นส่วนเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Mechanism and Partnerships to Reach the Goals)

17.1 ทุกประเทศจะต้องบรรลุเป้าหมายทั้งหมดภายในปี 2030 และต้องมีการนำเอาเป้าหมายในการพัฒนาอย่างยั่งยืนไปกำหนดไว้ในนโยบายแห่งชาติโดยแต่ละประเทศจะพิจารณาว่าประเด็นใดมีความเร่งด่วนสำหรับประเทศนั้น

17.2 แต่ละประเทศจะต้องจัดสรรทรัพยากรเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายเหล่านี้ ประเทศที่พัฒนาแล้วควรให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่พัฒนาน้อยกว่า

17.3 ต้องเคารพการตัดสินใจในนโยบายของประเทศต่างๆ

17.4 สมควรร่วมมือกับองค์กรหรือเอกชนที่มีประสบการณ์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน

17.5 ภายในปี 2020 รัฐจะต้องปรับปรุงการบริหารจัดการข้อมูลและสถิติภายในประเทศเพื่อให้สามารถรายงานผลการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานอันจะมุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ได้กำหนดไว้ทั้ง 17 ประการดังกล่าวแล้ว เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งกำหนดโดยประชาคมโลก เป็นเรื่องที่ไม่มีผู้ใดปฏิเสธได้ และควรใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของทุกประเทศ โดยเฉพาะอาชีวศึกษา เพราะเป็นสถาบันที่ผลิตคนเข้าสู่โลกของงาน และตลาดแรงงานเป็นเครื่องชี้วัดสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศหรือกลุ่มประเทศ จึงนับได้ว่าแรงงานเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งมีอิทธิพลต่อสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติ

6. ภาวะเศรษฐกิจโลกในศตวรรษที่ 21

Erik Solheim, Chair of the OECD Development Assistance Committee (DAC) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับเศรษฐกิจโลกไว้ในบทความเรื่อง More and better private investment เผยแพร่ทาง OECD Insights Blog เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2558 มีความสำคัญว่า

“ในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา สภาวะความยากจนลดไปมากถึงกึ่งหนึ่ง เฉพาะในประเทศจีน คนจีนกว่า 600 ล้านคนมีฐานะดีขึ้นจนกล่าวได้ว่าหลุดพ้นจากความยากจน อัตราการเสียชีวิตของทารกได้ลดลงครึ่งหนึ่งด้วย และทารกที่เกิดวันนี้จะมีอายุยืนยาวโดยเฉลี่ยถึง 70 ปี การพัฒนาที่ดีขึ้นมากในช่วงที่ผ่านมาถือได้ว่าเป็นประวัติศาสตร์ความสำเร็จของมนุษยชาติที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งการดำเนินธุรกิจและการลงทุนของเอกชนมีส่วนส่งเสริมเศรษฐกิจอย่างมาก”

Erik Solheim ได้ชี้ให้เห็นพัฒนาการทางเศรษฐกิจในสิงคโปร์ เกาหลีใต้ และจีน อีกทั้งในตุรกี เอธิโอเปีย และรวันดา ซึ่งเป็นผลสำเร็จที่เกิดจากธุรกิจและการลงทุน แต่ความสำเร็จ เหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ รัฐต้องมีความเป็นผู้นำสูง และการดำเนินการทางธุรกิจที่หลากหลายนั้น เอกชนผู้ประกอบการต้องมีความรับผิดชอบสูงด้วยกัน เพื่อผู้บริโภคจะได้รับสินค้าที่สะอาด ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังจะจัดปัญหาการแสวงผลประโยชน์โดยมิชอบ หรือผลประโยชน์ทับซ้อน การมุ่งหากำไรเกินควร การเอาเปรียบแรงงาน และการทำลายสิ่งแวดล้อม

ธุรกิจและการลงทุนทำให้เกิดการว่างงาน รัฐจึงต้องมีนโยบายการลงทุนที่ดี ปัจจุบัน มีการลงทุนของต่างชาติในจีนเป็นจำนวนมาก เพียงในวันเดียวจีนรับการลงทุนมากกว่าที่เคยได้รับตลอดปี 1980

ในเอธิโอเปีย การลงทุนเพิ่มขึ้น 15 เท่าภายในเวลา 7 ปี เป็นเพราะรัฐบาลมีนโยบายการลงทุนดี โดยมุ่งเน้นการลงทุนในด้านโรงงานผลิตสินค้า การเกษตร และพลังงาน มีคนหนุ่มสาวชาวแอฟริกันจำนวนมากถึงหนึ่งล้านคนเข้าสู่ตลาดแรงงานในแต่ละเดือน

นโยบายที่ดี คือ การลงทุนนั้นมีความเสี่ยงน้อย ผู้ประกอบการได้ผลกำไรเป็นที่น่าพอใจ มีการว่างงาน มีการปกป้องสิ่งแวดล้อม และไม่มีการละเมิดสิทธิของประชาชน ซึ่งผู้ประกอบการต้องดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อและเป็นไปตามมาตรฐานสากลเช่นกัน

7. การอาชีวศึกษาของอาเซียนเป็นคำตอบ

อาชีวศึกษา คือการศึกษาที่มุ่งเน้นการทำงานอาชีพ

ประเทศไทยมีทำเลที่ตั้งเป็นศูนย์กลางของสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โอกาสที่จะพัฒนาเป็นศูนย์กลางการอาชีวศึกษาอาเซียนเป็นไปได้มาก ในกรณีนี้ รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ดี คือ โปร่งใส เป็นธรรม และเอื้อต่อการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการอาชีวศึกษาอาเซียนที่สมบูรณ์แบบ กล่าวคือ

1. พัฒนาคคน ด้วยเครื่องมือทางการศึกษา และสวัสดิการในการดำรงชีพ อันถือได้ว่าเป็นการลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ ควรเริ่มตั้งแต่การให้ความรู้ก่อนการสร้างครอบครัวขยาย การดูแลสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในเวลาตั้งครรภ์ จัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกจนจบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเป็นอย่างน้อย และส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะตลอดชีพ

2. พัฒนาสาธารณูปโภค ด้วยการออกกฎหมายควบคุมในทางอำนวยความสะดวกต่อการร่วมลงทุนระหว่างรัฐและเอกชนในกิจการด้านสาธารณูปโภค ได้แก่

2.1 อาคารที่พักอาศัย สถานศึกษา สถานประกอบการ สำนักงาน โรงแรมที่พัก ฯลฯ กำหนดเขตพื้นที่เพื่อความปลอดภัย การอำนวยความสะดวก และการจัดการด้านสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องลักษณะและอนามัย

2.2 พัฒนาเครือข่ายคมนาคมและการสื่อสารเป็นระบบที่ก้าวหน้า รองรับได้ทุกระบบสัญญาณ

2.3 การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ

2.4 สุขอนามัย การแพทย์และพยาบาล

2.5 การพลังงานที่สะอาด

2.6 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีใช้เพื่อการทำลายล้าง

3. พัฒนาอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อการขจัดความยากจนในทันที ได้แก่

3.1 อุตสาหกรรมการเกษตร พืชไร่ และประมง เพื่อเป้าหมายความเป็น คร้วโลก

3.2 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่อาจขยายไปสู่อาเซียนทั้ง 10 ประเทศด้วยความร่วมมือภายในประชาคมอาเซียน

3.3 อุตสาหกรรมภาคบริการที่มีความปลอดภัย

3.4 อุตสาหกรรมการผลิตสิ่งอุปโภคบริโภคที่สะอาดและไม่เป็นอันตรายต่อคนสัตว์เลี้ยง และสิ่งแวดล้อม (Green Products)

ธุรกิจทำให้เกิดการจ้างงาน การวางแผนการลงทุนที่ดีจะทำให้ประเทศไทยมั่งคั่งอย่างยั่งยืนและก้าวสู่ความเป็นเลิศในอาเซียนแน่นอน และ อาชีวศึกษาคือคำตอบ

แต่ภาพพจน์ของโรงเรียนอาชีวศึกษาในประเทศไทยยังไม่ดึงดูดความสนใจของเยาวชนให้สมัครใจและมองเห็นประโยชน์สำหรับอนาคตทางอาชีพ จึงจำเป็นที่รัฐจะต้องสร้างภาพใหม่ ด้วยการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและน่าสนใจ โดยอาจบูรณาการการอาชีวศึกษาเข้ากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อไม่เกิดความรู้สึกแบ่งแยก เพียงแต่ให้ผู้เรียนเลือกวิชาเรียนได้ตามความถนัดและความสมัครใจ แล้วจึงแยกเป็นวิชาชีพเฉพาะเมื่อผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้แน่นอนใน

ชั้นมัธยมปลาย เพื่อสามารถประกอบอาชีพได้ระดับหนึ่ง ก่อนศึกษาต่อในระดับ อุดมศึกษาต่อไป ทั้งนี้ รัฐพึงจัดระบบการศึกษาตามสายงานอาชีพที่ตรงตามความต้องการในตลาดแรงงาน กำหนดให้ได้ ฝึกหัดทดลองปฏิบัติงานในสถานที่จริงโดยได้รับค่าตอบแทนแรงงานที่เหมาะสม ตามความตกลงและความร่วมมือระหว่างรัฐและหน่วยงานในสังคม ชุมชน และภาคธุรกิจอุตสาหกรรม เน้นคุณภาพของผู้เรียน ทั้งนี้ การประเมินคุณภาพผู้เรียนต้องโปร่งใส เมื่อจบการศึกษาแล้วต้องได้รับการจ้างงานอย่างเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่กีดกันทางเชื้อชาติ ศาสนา ความเชื่อ เพศ วัย และประการอื่นใด และที่สำคัญยิ่งกว่าเรื่องใด คือ การพัฒนาหลักสูตร ต้องยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) เป็นหัวใจ

เมื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นโจทย์ ศูนย์การอาชีวศึกษาของไทยในอาเซียน ซึ่งมีเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้ คือหลักสูตรแกนกลางตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ย่อมเป็นคำตอบที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ ประชาคม จันทรชิต (2552) ได้ทำผลงานวิจัยดุชนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา” ดังปรากฏความสำคัญตามบทคัดย่อของดุชนิพนธ์ดังกล่าว ซึ่งได้ยกมาเป็นตัวอย่างงานวิจัยในภาคผนวก เพื่อผู้สนใจสามารถศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเกี่ยวกับผลสำเร็จของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ระบบการอาชีวศึกษา และอาจนำไปพัฒนาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนต่อไปได้ ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนและขยายผลในทางปฏิบัติให้กว้างขวางและยั่งยืน อันจะอำนวยให้การเป็นไปตามพระราชประสงค์ใน พระราชปรณิธานเรื่อง การพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไปตราบชั่วกาลนาน

